

Anderfen'i

muinasjutud.

Aljakad. mõistukõned tulusaks õpetuseks ja ajawiiteks.

Tõlkinud

L. Grossschmidt.

A 114.

A 114.

714.

Tartus, ..

Hermann'i trükitoja trüff ja tulu.

11
11

AK
1850

A. 114

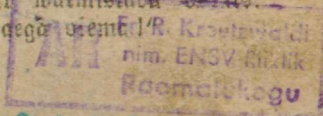
I.

1. Supp worstiwarrastest.

„Gila oli meil aga hää lõunaöö!“ ütles üks wanadlane hiire emand teisele, keda mitte pidul ei olnud. „Minul oli hiire kuninga juurest faksümnesesimine plats, mis mitte wäike aun ei ole!“ Mis üksikute söötide kohta käib, siis wõin teile tõendada, et söötide kokkusead wäga maitserikas oli! Hallitanud leiba, singi kamarat, raswaküünalt ja worsti — ja siis jällegi needsamad söögid otsast pääle. Seltskonnas walitses wäga lõbus ja kodune olek, nagu mõnes perekonnas. Pääle worstiwarraste, mis selleläbi jutu siisuks saiwad, ei jäänud mitte kõige wähematki järele.

Sellejuures ütles keegi, et ta worstiwarrastest suppi teeta wõida. Kuulnud oli sellest ju igaüks, aga jõõnud ei olnud niijugust suppi weel keegi. Sellest ei olnud siis kõneldagi, et ta keda weel teeta oleks mõistnud. Selle ülesleidjat lasti kõrgesti elada, ta olla wäärt waeste eestseisjaks saada! Kas see ei olnud mitte naljakalt üteldud? Wana hiire kuningas tõusis üles ja töötas, et ta selle noore uue hiireriigis oma abikaasaks ja kuningannaks tõstma saab, kes keda kõnes olewat suppi kõige maitsewamalt valmistada wõtaks. Nasta aega pidi neil mõtlemise aega wõtta.

Ar 20.
Andersen

22228

„See ei oleks sugugi halb asi!“ vastas teine hiir, „aga kuid valmistatakse seda suppi?“

„Jah, kuid valmistatakse seda?“ Sellejärele pärisivad kõik hiireneiuad, wanad ja noored, kõik tahtsiwad häämeelega kuningannad olla, aga kellelgi ei õlnud suurt lusti wäljamaa reisi raskusi enese pääle wõtta, et supi valmistamist õppida, ja ometi oli seda tingimata tarwis. Aga see ei ole kord mitte igale ühele osaks antud, oma perekonda ja wanu tuttawaid peiduurkasi maha jätta. Wõersil ei wõi mitte igapäew juustu koorikaid leida ja pekikamart nuusutada, ei, jääb on nälgajurm iga filmapilk suu ääres, ja jääb nõib koguni elawalt kassi kurku sattuda. Need mõtted oliwad wist ka, mis enamjagu hiireneiuasi kodu jääma sundisiwad. Ainult neli hiirepreilit, noored ja röömsjad, aga wäsest perekonnast, wõtsiwad ette reisile minna. Nad tahtsiwad iga nelja ilmakaare poole rännata, siis pidi seda ootama, kelle poolt õnn oli. Igauks wõttis nendest ühe worstiwarda kaasa, et oma reisi otstarbet meelde tuletada; see pidi ka nende reisi-tepp olema.

Esimesel mail lätsiwad nad teele ja teise aasta esimesel mail tuliwad nad tagasi, aga ainult kolm, neljas ei ilmunud mitte, ei lastnud enesest midagi kuulda ja nüüd oli otjustaw päew käes.

„Et ka itka midagi kurba kõige paremate röömudega ühes peab käima!“ ütles hiirekuningas, andis aga kasku kõiki hiiresi mitme penikoorma lauguselt koku kuhjuda. Kõkkutuleku kohaks määrati kõõk. Kolm reifilt tulnud hiirepreilnat seisiwad iseäranis reas. Neljanda asemele, kes puudus, oli üks musta looriga ümbermähitud worstiwarra pandud. Keegi ei tohtinud enne oma mõtteid awaldada, kui need kolm kõnelenud oliwad ja hiirekuningas määranud oli, mis weel ettemõetud pidi juama.

Müüd saame kuulma!

2. Mis esimene hii-
relene näinud ja rei-
silt õppinud oli.

„Kui ma laia ilma sisse wälja läksin,“ ütles wäikene hiir, „arwasin mina, nagu palju minu wana-
duses teewad, et ma kõik ilma tarkust ära neelanud olen, aga see ei olnud mitte tõsi, selleks kulub aasta ära, enne kui see sünnib. Ma läksin merele, ma reisisin ühe laewaga, mis põhja poole purjutas. Ma olin kuulnud, et laewa kõik ikka nõuu leiab, et millegist asjast sööki teha, aga säääl on kerge nõuu leida, kus kõik tönnid tännid täis on topitud, lihaga ja hallitand jahuga. Säääl on hää elada. Aga säääl ei wõi midagi õppida, mis teatud kuulsa supi walmistamisega totku käib.

Palju päiwi ja öösid pidime purjetama; pea keerles laew kardetawal wiisil, pea kannatasime märga

ja külma. Kui me wiimaks oma reisi eesmärgil olime läksin ma maale; see oli kõrgel põhjas.

See sünnitab koguni iseäralist tundmust, oma koduseid peiduurkaid maha jätta, laewale minna, mis ta nagu mõni peiduurgas on ja nüüd hästisti jada penikoormat oma kodust kaugel, wõõral maal olla. Sääal oliwad läbitungimatad kuuse ja kase metsad, millede kange lõhn minu ninale mitte just hääd ei olnud. Metsrohud sünnitasiwad hääd lõhna, nii, et ma aewastama ja worstide pääle mõtlema pidin.

Sääal oli ta juuri metsa järwesi, milledes wesi lähedalt waadates koguni selge oli, aga kaugelt waadates must, nagu tint wälja näitas. Walged luiged ujusiwad sääal pääl, seda ma esite wahuks pidasin, nii waitfelt lamasiwad nad mee pääl, aga pärast nägin ma neid lendamas ja kõndimas ja siis alles tundsin nad ära. Nagu nende kõnnakust näha, on nad hanede sugust, keegi ei saa oma sugulust salata.

Minu hoidsin oma sugulaste, metsa- ja nurme-
hiirte poole, kes aga majapidamisest hirmus wäha teawad, ja just selle asja pärast olin ma selle pika reisi teinud. Et wõimalik oleks worstiwarrastest juppi teeta, see oli nende meelest nii mõistmata mõistatus, et teadus sellest, kui tulu tuli terwes metsas laiali lagunes, aga selle ülesande seletust armasiwad nad täiesti wõimataks. Seltorral oleks ma seda kõige wähem arwata teadnud, et ma just siin ja jelsamal ööl supitegemise saladuse kätte pidin saama. Oli just jaanipäew, sellepärast armasiwad nad, et mets lõhnata nii kangesti, rohud nii magusasti, järwed olla nii selged ja ometi mustad oma walgete luikedega. Metsa ääres, kolme nelja moja wahel, oli pikk õrs püsti seatud, kõrge, nagu mast. Ülewal otsas lehwisiwad pärjad ja paelad, see oli mai õrs. Meind ja peind tantsi-
siwad selle ümber ja laulsiwad wiuli-mehega wõidu.

Kõik oliwad rõõmsad terve öö läbi, kuna täiskuu peaaegu päewawalget sünnitas; aga mina ei wõtnud mitte pidust osa; mis peab wäikene hiirekone metsapidul tegema. Ma istusin pehme sambla pääl ja hoidsin oma worstiwarrast lõwaste hõlmas.

Kuu paistis iseäranis selgesti ühe koha pääle, kus üks puu seisis ja selle all kõige peenem sanimal, nii peene, et ma peaaegu ütelda julgen, nagu meie auusa hiirekuninga nahk, ometi oli ta rohelist karwa, nii, et filmadele hää waadata oli. Sinna ilmusiwad nüüd häkisti kõige armsamad, õrnemad inimesefesed, mitte kõrgemale ei ulatanud nad, kui minu põlwini, nad oliwad inimeste sarnased, aga tuhat korda vähemad. Nad nimetasiwad endid näkideks ja neil oliwad peenikesed riided lill: lehtedest, millel kärbsed ja kihulase tiiwadest ehted ääres oliwad, mis väga ilus näha oli. Nad nähti midagi oisimat, aga ometi ei teadnud ma mitte mida, kuni wiimats mõned nendest minu poole tuliwad. Kõige toredam nendest näitas minu worstiwarda pääle ja ütles: „See on just niisugune, nagu meie tarwis on! Ta on raiutud, see on väga hää!“ Ja ta waimustas ennast ikka enam, kuna ta minu reisiteppi wõatles.

„Minult laenata wõin ma teda!“ ütlesin mina. „Wäga hää!“ ütlesiwad kõik ühest juust, wõtsiwad worstiwarda, mille mina lahti lasksin, ja läksiwad sellega tantsides pehme sambla platfile ja seadsiwad sääl minu reisitepi püsti, nemad tahtsiwad ju ka mai õrt saada ja nüüd oli üks, mis nagu nende tarwis loodud oli. Nad hakkasiwad seda ehitama; jah, nüüd alles sai see wäljanägemise. Wäikefjed ämblikud kudusiwad tema ümber kuldlongadest wõrgu ja ehitasiwad teda lehwimate looride ja lippudega, nii peenelt koetud, kuupaistel nii walgeteks pleegitud, et mul peaaegu filmadel walus hakkas. Dibliku tiibade päält wõtsiwad nad wärni ja

riputasiwad neid walgete riiete pääle ja nüüd ilmusiwad sinna lilled ja teemandid hiilgawas ilus, nii et ma oma worstiwarraft enam äragi ei tunnud. Nii ilusat maiõrt ei ole tõesti teist enam maailmas olnud, ega saa ka osema. Ja nüüd tuli esiti päris näkkide feltstond nähtawale, kõik ilma riineteia ja see annabgi kõige peenema nägumoe, kui kõige ilusamad riided seda teha wõiwad. Ka mind paluti pidule, et ma kõike seda toredust näha wõiksin, aga wähe kaugemalt, sest ma olla neile liig suur

Nüüd algas muusik! Oli, nagu oletz tuhat klaaskellukest korraga helisenud, täielt ja kõwasti; mina arwasin, et need luiged on, kes laulawad, ja mull näitas, ragu oletz ma ka käo ja ööpiku häält teiste seast kuulda wõinud. Wiimats oli, nagu helisets terve mets ühes, sääl oli laste hääli, kella kõla ja linnu laulmist, kõige meelitawamaid ja mahedamaid häälefi ja kõik need koku kõlawad hääled tuliwad näkkide maiõrrest wälja, ja ometi ei olnud see muud midagi, kui minu worsti

warras. Jalgi ei oleks ma uskunud, et temas niipalju ilusat ja hääd warjul wõits olla, aga seda peab selle järele arwama, misjuguise kätte meie sattume. Ma sain tõesti wäga liigutatud; ma nutsin, nagu üks wäike hiir aga nutta wõib, selge rõõmu pärast.

Dõ läks liig ruttu mööda, aga ta ei ole sääl ülewal sel ajal mitte pikem. Koiduajal tõusis tasane tuulekene, metsajärwe weepeegel laenetas tasakeste ja kõik peened heljuwad loorid ja lipufesed lendasiwad õhusse. Hälliwad ämbliku-wõrgud ehk rippuw-sillad, nagu neid nüüd nimetatakse, mis lehest lehe pääle tõmmatud on, kadusiwad nagu iseenesest. Kuus murueide tüüart tuliwad ja tõiwad minu worstiwarda mulle kätte, kuna nad küsisiwad, kas mul wahest mõnda soowi on, mis nad täita wõiksiwad. Sääl palusin ma neid, mulle õpetada, kuidas worstiwarraسته suppi wõiks teha.

„Kuidas meie seda teeme,“ ütles kõige ilusam ja naeris, „seda oled sa praegu ise näinud? Sa ei tunnud oma worstiwarraسته enam äragi?“

„Ja nii! Teie mõistate seda nii teha!“ ütlesin mina ja jutustasin nüüd kõik wälja, mispärast ma reisi pääl olen ja mis sellest kodus oodetakse. „Mis kasu,“ ütlesin mina, „wõib meie kuningas ja terve wägew riik sellest saada, et mina hiilgust ja iludust siin näinud olen! Ma ei wõi seda mitte oma worstiwardaسته wäljaraputada ja ütelda: Waadake, siin on warras ja siin on supp! See oleks vähemalt ometi midagi silmalegi, kui lõht täis on jõddud!“

Sääl kastis wäikene murueide tütar oma wäikese sõrme kannikese karikasje ja ütles minule: „Bane tähele, ma wärwin sinu reisitepi ära, ja kui koju saad, siis puuduta sellega oma kuninga sooja zinda. Siis kargawad säält kannikesed wälja ja keerutawad ennest warde ümber, ja see sünnib isegi kõige külmemal talwe ajal. Waata, siis on sul kodus ometi wäike mälestus meitest ja weel midagi muud ka!“ Aga enne, kui wäike hiir

ütles, mis see muu oleks, puudutas ta oma krepiga kuninga rinda, ja tõesti, jäält tuli kõige ilusam lillepärj wälja, mis nii kangesti ja armsasti lõhnas, et hiirekuningas kohe käsku andis, kolde ligedamal olematel hiirtel oma sabasi tulesse piista, et kõrwenud haisu tuleks, sest kannikese lõhna ei wõinud enam wälja kannatada, ta ei olnud mitte niisugune, mida armastatakse. Aga mis muu see oli, millest ja kõnelesid? küsis hiirekuningas. „Ja,“ ütles wäike hiir, „see on see, mida pääasjaks nimetatakse, ja selle pääle keeras ta krep ümber, ja nüüd olivad lilled kadunud, ta hoidis ainult paljast warrast käes ja liigutas seda nagu taktikeppi. „Kannikesed on silks.adele, nuusutamisele ja tundmisele,“ ütles murueide tütar minule, „aga ka kuulmisele ja maitsele peab midagi üle jääma!“ Selle pääle lõi ta takti ja muusik kõlas, mitte nagu ta metsas murueide tütarde pidul oli kõlanud, waid nagu see kõõgis kobane oli. Noh, see oli aga üks läbisegi kára! Häkitselt sündis see; oli, nagu oleks tuul kõikides korstnates hulunud; katlad ja potid keefiwad üle, tule labidas trommeldas wastu wast katalt; ja siis jäi jälle häkitselt wait. Kuuldus ainult theemasina tasast laulu, see kõlas nii iseäraliselt, et oru ei saanud, kas ta oma laulu alganud oli, ehk tahtis seda juba lõpetada. Ja wäike katal kees, ja suur katal kees, üks ei hoolinud teisest, oli nagu oleks nad oma mõtetega mitte asja juures olnud. Wäike hiir wehtis oma taktikeppi ikka meelikumalt ja meelikumalt — potid wahutasiwad ja keefiwad üle, tuul hulus, korstnad wilihtasirad — huu, haa, hääled ehk toonid olivad nii hirmutawad, et wäike hiirepreili oma taktikepi ära kaotas.

„See oli väga raske supi walmistamine,“ ütles hiirekuningas, „aga supp on nüüd ka wist walmis?“

„Seep see supp oligil“ wastas wäike hiir ja kumardas.

„Minult see! Jah, siis kuulame, mis teisel hiirel meile jutustada on!“ ütles hiirekuningas.

3. Mis teine väikene hiir jutustada teadis.

„Mina olen lossi raamatukogus sündinud,“ jutustas teine hiir; mina ja mitmed minu perekonnast, meil ei ole ialgi õnne olnud söögituppa ega sahvrisse jaada. Minult siis, kui ma ärareisisin, ja nüüd jälle siin näen ma esimest korda kööki. Meie kannatasime raamatukogus tõesti sagedasti nälga, korjasime enesetele selle eest aga palju teadusi. Ka meie juurde tungis jutt sellest kuninglikust hinnast, mis worstiwarrastest supi valmistajale osaks saab. Selle teaduse pääle wendas meie wanaema ühe suure raamatu meile ette. Ta ise ei mõistnud seda küll mitte lugeda, oli säält jeeft aga ehteloetama kuulnud, kus juures talle järgmine koht meelde oli jäänud: „On keegi luuletaja, siis wõib ta ka worstiwarrastest suppi teha.“ Ta küsis minult, kas ma luuletajanna olla. Mina teadsin enese sellest weast waba olema, ja tema andis mulle nüüd nõuu, selle eest muretsema, et ma selleks saaksin. Mina aga kuulasin järele, mis selleks tarwis läheb, sest seda teada jaada, arwasin ma niisama kunstlikuks, kui supikeetmistigi. Minu wana ema aga, kes hää koolihariduse oli saanud, andis selle pääle kohe wastuse, et selleks kolme asja tarwis olla: mõistust, mõttewõimu ja tundmust. „Kui sina,“ lisas ta juurde, „enesele need kolm asja jõuad omandada, siis oled sa luuletajanna ja saad ka worstiwarrastega walmis.“

Selle pääle rändasin ma lääne poole kaugele laia ilmasse, et luuletajannaks jaada.

Mõistus, seda teadsin ma, on iga asja juures kõige tarwilisem, sellepärast läksin ma ka kõige esiti mõistust otsima. Jah, aga kus elab mõistus? Mine sipelga juurde ja saa targaks! Nii on ükskord üks juutide kuningas ütelnud, seda teadsin ma raamatukogust, ja

ma ei jäänud ka enne seisma, kuni ma ühe suure sipelga pesa olin leidnud. Selle juures jäin ma peatama, et tarkust õppida.

Sipelgad on tõesti väga lugupidamise väärt rahvas, nad on päris mõistus ise, kõik nende juures on üks rehendamise ülesanne; tööd tegema ja munema on, nagu nad ütlevad, ajaga elamine ja igavese elu eest muretsimine, ja seda nad ka teevad. Nad jagunevad

puhtadeks ja mitte-puhtadeks sipelgateks, nende auu-
 kraadid on numbrite järele; sipelga kuninganna on num-
 mer esimene ja tema nõuu on ainukene mõõduandja, et
 seda teada saada, oli mulle ülitähtjas. Ta jutustas
 nii palju, kõik oli nii mõistlik, et ma peaaegu rumalaks
 läksin. Ta ütles, nende pesa olla kõige kõrgem koht
 ilmas, aga pesa ligidal kasvab üks puu, mis kõrgem,
 palju kõrgem oli, seda ei võidud mitte jalata ja selle-
 pärast ei räägitudgi sellest. Ühel õhtul oli üks sinna
 ära efsinud, oli tüve mööda üles roninud, mitte küll
 ladwani, aga ometi kõrgemale, kui enne ialgi üksigi
 sipelgas oli jõudnud, ja alles siis pööras ta ümber ja
 leidis wiimaks pesa kätte. Säär jutustas ta ühest
 asjast, mis kõrgem olla, kui nende pesa, aga kõik tei-
 sed sipelgad pidasivad seda kõrki juttu oma riigi teo-
 tuseks ja mõistsivad sipelgale suukorwi kanda, nii et
 ta enam sõnagi lausuda ei saanud. Vähe aega pääle
 selle tuli teine sipelgas puu juurde, tegi niisamasugust
 reisi ja nägi mis esimenegi. Ta kõneles ka sellest, aga,
 nagu üteldakse, ainult mõistu, ja et ta ka üks auu-
 wäärt sipelgas oli, üks puhtadest, siis usuti teda ja
 kui ta suri, pandi tema hauale weel muna koorest
 auusammas.

„Ma nägin,“ kõneles väikene hiir edasi, „et si-
 pelgad alalõpmata oma munaga selja pääl jooksiwad.
 Üks nendest oli oma maha kukkuda lastnud, ta waewas
 ennast asjata, et muna jälle selga saada. Siis tuli-
 wad talle kats teist abiks ja aitasivad teda kõigest
 jõuust, nii et nad peaaegu oma enese munad ära kao-
 tanud oleks, aga siis jätsiwad nad aitamise filmapilt
 järele, sest igauks on ometi enesele kõige lähem. Si-
 pelga kuninganna ütles selle pääle, et see tegu südan-
 ja mõistust korraga ülestunnistanud on. „Need mõ-
 lemad jäewad meid kõige mõistliku olewuste etteotja.
 Mõistus peab kõige esimene ja suurem asi olema, ja
 minul on seda kõige enam!“ Sellepääle tõusis ta

tagumiste jalgade pääle püsti — ma nägin teda koguni selgesti — ma haarasin ta kinni ja neelasin alla. Mine sipelga juurde ja saa targaks! Nüüd olen mina kõige targema oma sisse sõõnud.

Ma astusin nüüd tähendatud puule lähemale; see oli tamme puu, tal oli kõrge tüvi, ilus lai kroon ja ta oli väga wana. Ma teadsin, et üks elaw olewus, üks naene tema sees elas; teda nimetatakse driadeks, ta sünnib ühes puuga ja sureb ka ühes te maga. Ma olin raamatukogus sellest kuulnud. Nüüd nägin ma niisugust puud, nägin sarnast tammeneitsit. Ta karjatas hirmu pärast, kui mind nii lähedal silmas. Tal oli nagu kõikidel naesterahwastel, suur hirm hiirte eest, tal oli selleks aga ka põhjust, sest mina wõisin selle puu, kelle külles tema elu rippus, ära uristada. Ma hakkasin temaga sõbraliselt ja südamliselt kõnema, julgustasin teda, sääl wõttis ta mind oma wäikeste käe pääle.

Kui tammeneitsi kuulis, mikspärast ma laia ilmaisse olin rändanud, lubas ta mulle, et ma wahest weel seljamaal õhtul ühe nendest mõlematest warandustest, mis mulle weel tarwis oli, kätte saan. Ta jutustas mulle, et kujutis-wõim, ilus kui armastusejumal, tema hää sõber olla ja et ta mõnikord siin paksulehelise puu all puhkamas käia, mis siis weel kord nii armsasti ja wägewasti kohiseda. Harilikult kutsuda ta teda oma driadeks, jutustas see, ja puud oma puuks. Niisugune tugew, ilus tamm olla just tema maitse järele, juured tungida sügawasti ja kindlasti maa sisse, tüwi kõige krooniga tõusta kõrgele wärske õhu sisse ja tunda lendawaid lumehehemeid, terawat tuult ja sooja päikese paistet, nagu seda tundma peab. Ja edasi kõneles ta: „Sinnukesed sääl ülewal laulawad ja jutustawad wõõrast maadest. Minukese kuiwanud ossa pääle on toonekurg oma pesa ehitanud,

see on ilus ehe, ja meie wõime ka mõnda Egiptuse maast kuulda saada. Kõik see on kujutus-wõimule suureks rõõmuks, ja sellest ei ole talle weel küllalt, mina ise pean talle ka metsa elust jutustama sest ajast pääle, kus ma wäikene ja puu nii õrn oli, et üks nõges, teda ära warjata wõis, kuni olewikuni, kus ta nii juureks ja tugewaks on kaswanud. Jää üüd siia õõwarju alla istuma ja pane hästi tähele; ma saan niipea kui kujutus-wõim tuleb, küllalt maht leidma, tema tiibadest üht sulge wäljatikkuda, wõta seda, paremat ei saanud üksigi luuletaja enam; — siis on sulle küllalt!”

„Ja kujutus-wõim tuli, sulg tikkuti tal wälja ja mina sain ta enesele,“ jutustas wäike hiir, „ma pidin teda aga enne wee sees hoidma, kuni ta pehmeks ligunes, sest ta oli weel liiga raske äraseedida, ma olen ta aga siiski ära sõõnud. See ei ole aga sugugi mitte kerge asi, ennast luuletajaks süüa, sääl peab väga palju seedida wõima. Nüüd oli mul aga juba kaks asja käes: mõistus ja kujutuswõim ja nende läbi sain ma teada, et kolmas raamatukogust leida on, kuna üks suur mees juusõnal kui ka kirjalikult tõendanud on, et romanisi olemas olla, mis ainult selleks olla, et inimesi üleliigseist piaratest wabastada, nagu schwammid olla, mis tundmuse oma sisse imeda. Ma olin raamatukogus mõnda sarnast raamatut näinud, minule olivad nad väga söögijäätawat aratamad nad olivad nii fakti loetud, nii raswased, nende sisse pidi jõgede wiisi pisaraid woolanud olema.

Ma pöörasin oma kodumaale oma raamatukogusse tagasi, ja sõin lohe ühe romani ära, see tähendab ainult pehme jao, koored, see on, kaaned jätsin alale. Kui ma nüüd selle ja weel ühe teise romani ära seedinud olin, tundsin ma juba, kuis mingit minu sees liikust, ma sõin weel wähe ühest kolmandast roma-

nist, ja nüüd olin ma luuletajanna, seda ütlesin ma ise enesele ja seda ütlesiwad ka teised. Ma tundsin peawalu, ma tundsin kõhuwalu, ma ei tea enam isegi, mis walud mul kõik oliwad. Ma mõllesin nüüd selle üle järele, misjugu si juttusi kõik worstiwarrastega ühendada võiks, ja peagi keerlesiwad mul pääs ainult wardad, lepid ja naelad; jaaah, sipelga kuningannal oli aruldane suur mõistus olnud. Kõik minu mõtted oliwad täis wardaid ja leppisi. Need pidiwad mulle luule materjali andma, kui ma luuletaja olin, ja nii kõrgele viin ma ennast jõonud. Sellepärast võin ma teid iga päew ühe wardaga, ühe jutuga teenida, — jah, see on minu supp.“

„Kuulame siis kolmandat!“ ütles hiirekuningas. „Piits! piits!“ kuuldus häkitselt kõõgi ukse poolt, ja üks väikene hiir, see oli neljas nende hulgast, see, keda furnuks oli peetud, ruttas sisse ja wiskas rutuga leina looriga kaetud worsti warda ümber. Dõd ja päewa oli ta jooksnud, ja oleks nüüd ometi hiljaks jäänud. Ta tungis ette poole, nähti wäga erutatud olewat, hakkas kõhe kõnelema, nagu oleks tema pääle oodatud, ja nagu ei oleks muud tähtsamat ilmas olemasgi. Ta kõneles kõhe, ta kõneles ennast täieste wälja.

Nüüd saame kuulma!

4. Mis neljas hiir, enne kui kolmas kõnelema oli, jutustada teadis.

„Mina läksin kõhe kõige suuremasse linna,“ ütles ta, „nimi ei ole mul enam meeles, nimed ei seisja mul hästi meeles. Ma sõitsin raudteega, tulin ühes kraamiga raatuse majasse, ja jooksin sääal wangihoidja juurde. See jutustas oma wangidest ja iseäranis ühest, kes mõistmata sõnu oli kõnelema, mis edasi oli kõneldud ja rahwa sekka olid tunginud. „Terwe kraam oli

ainult üks worstiwarda supp,“ ütles ta, „aga see supp võib tal ka pää maksja!“ „See huwitas mind,“ kõneles hiirele edasi, „ja ma lipsasin wangi juurde sisse; kiinniste uste taga on ikka igal ajal hiireaut! Ta oli väga kahwatanud, tal oli suur habe ja suured hiilgawad filmad. Damp suitses ja seinad oliwad sellega harjunud, nad ei läinud enam mustemaks. Wang kirjutas jalmisi ja piltisi seina pääle, walgega musta pääle, mis väga kena wälja nägi, aga mina ei luge- nud neid mitte. Ma arwan, tal oli wist igam, ma tuln talle nagu kutsutud.

Ta meelitas mind leiwa raasulestega, wilista- misega ja mahedate sõnadega. Ta oli minu üle nii rõõmus; ma hakkasin teda usaldama ja nii saime sõbra- deks. Ta jaotas oma leiwa ja wee minuga ja andis mulle juustu ja worsti. Ma elasin toredasti. Aga ma pean tunnistama, et ometi iseäranis hää ümber- käimine see oli, mis mind tema külgi köitis. Ta las- kis mind oma käitsesse ja habemesse ronida ja nimetas mind omaks armsaks sõbrannaks. Ma hakkasin teda päris armastama, sest niisugune asi ei tule ühelt poolt. Ma unustasin oma ülesande wäljas ilmas, unustasin oma worstiwarda põrandu wahete, kus ta weel praegu on. Ja mõtlesin jääda, kus ma olin; kui ma ära oleks läinud, siis ei oleks waelele wangile enam ütegi jäänud, ja see on siin ilmas ometi liig wähe! Mina jäin, aga tema ei jäänud mitte! Wiimast torda kõne- les ta minuga nii kurwalt, andis mulle katkelda nii palju juustu ja leiba ja wiskas mulle weel musu-kätt. Ta läks ja ei tulnud ialgi enam. Mina ei tea mitte, mis temast sai. „Nagu worstiwarda supp!“ ütles uskshoidja, ja tema juurde läksin ma. Aga teda ei oleks ma mitte usaldama pidanud. Ta wõttis mind küll oma käe pääle, pani aga mind puuri sisse. See oli hir- mus! Jooksed ja jooksed aga ei saa paigalt ära ja päälegi naerdakse sind wälja!

Bíred sókju úmber.

Ütsehoidja lapselaps oli armas lapsute, walge tühara pääga, rõõmsate silmadega ja suutesega, mis ikka naeris. „Waene väikene hiirekene,“ ütles ta, waatas minu inetusse lõhju, tõukas riivi eest ära — ja minua hüppasin wälja akna ääre pääle ja säält katufse renni. Prii, prii! ainult selle pääle mõtlesin ma ja mitte oma reisi eesmärgi pääle.

Oli pime, oli ööfine aeg, ma otsisin omale pääwarju ühes wanas tornis. Selles elas torni waht ja öökull; ma ei uskunud neid kumbagit, kõige vähem aga öökulli. Ta on väga kassi nagu ja tal on see hirmus wiga, et ta hiiresti sööb. Aga wõidakse ta efsida ja seda tegin mina. See oli väga tark ja haritud öökull, ta teadis enam kui waht ja peaaegu niisama palju, kui mina. Väikesed öökullid tegiwad iga asja üle suurt lära. „„Arge tehke ikka worsti-warrastest suppi!““ ütles ta, see oli kõige waljum, mis ta ütelda wõis, ta oli väga õrn armastaja ema. Ma hakkasin teda nii väga usaldama, et ma talle oma prao wahelt, kus ma olin, pip hüüdsin. See usaldus meeldis talle ja ta tõendas mulle, et ta mind oma kaitse alla wõtta tahta. Üksigi loom ei tohtida mind puutada eht surmata, mind hoida ta talwe waraks, kui jõogi puudus käes on.

Ta oli igas asjas üli tark; ta seletas mulle, et torniwaht ilma sarweta, mis tal lahtiselt külle pääl rippus, mitte puhata ei wõida. „Ta peab enesest ise hirmus suurt lugu ja arwab ennaft torni öökulliks. Ta teeb, nagu oleks tema tututamine midagi suurt, aga see on koguni väike asi. Worstiwarda supp!“ Ma palusin enesele supi tegemises õpetust anda ja ta andis mulle jä gmise seletuse: „„Supp worsti warrastest on üks inimeselik kõnekäänd ja tal on mitmesugune tähendus, aga igaüks peab seda tähendust, mis ta ise wälja arwanud, kõige õigemaks. Aga see kõik kofku ei tähenda mitte midagi!““ „Widagi!“ kordasiti ma. See sele-

tus ehmatas mind. Digus ei ole igal ajal mitte armas kuulda, aga õigus on ometi kõige ülem asi! Seda ütles ka wana öökull. Ma mõtlesin selle üle järele ja nägin ära, et kui ma seda kõige ülemat toon, see palju enam on, kui worstiwarda supp. Sellepärast ruttasin ma, et õigeks ajaks koju jõuda ja kõige paremat ja ülemat õigust ühes tuua. Hiired on walgustatud ja äraseletatud rahwas ja hiiretuningas walitseb üle kõi-
kide. Tema peab mind õiguse pärast oma tuningannaks tõstma."

"Sinu õigus on wale!" hüüdis see hiir, kes weel kõnelemb ei olnud. "Mina mõistan suppi walmistada ja saan seda ka tegema."

5. Kuus supp teedeti.

"Mina ei ole ühtegi reisi teinud," ütles neljas hiir. "Mina jäin omale maale, see on kõige õigem! Ei ole sugugi waja reisima minna, siit wõib kõike niisama hästi saada. Mina jäin kodu, ma ei ole oma tarkust mitte üleloomuliste olemuste käest õppinud, seda mitte sisse neelanud, weel wähem öökullidega kõnelemb. Minu teadus on minu enese mõtlemise jõust tulnud. Pange aga katel üles, täitke ääreni wett täis, laske siis tuli alla teha ja wesi keema minna, — ta peab täiesti keema.

Wisake siis worstiwardad sisse. Selle pääle olgu majesteet hiiretuningas nii lahke, kasiku oma saba keema wee sisse ja segagu sellega wett ümber. Mida kauem majesteet segab, seda wägewam saab supp. Ta ei maksa midagi. Talle ei ole mingit muud tarwis, — ainult segamist!"

"Kas jeda mitte keegi teine ei wõiks teha?" küsis hiiretuningas.

"Ei," ütles wäikene hiir, "mõjuw wägi on ainult tuninga saba sees." Wesi kees katlas ja hiiretuningas

astus katla äärelle, nii, et päris kardetaw oli seda päält näha. Ta sirutas oma saba wälja, just nii, nagu hiired piimatambriks teewad, kui nad koort piima päält ära lastawad, ja selle pääle saba ära lastawad. Aga tema ei ajanud oma saba mitte kaugemale, kui kuuma tossu sisse, siis kargas ta koha ära ja ütles: „Muidugi saad sina minu kuningannaks ja ei teegi muu. Supi jätame aga kuni meie kuldpulmadeni keetmata, siis on waestel minu riigis midagi, mis pääle nad rõõmustada wõiwad ja see saab pikk rõõm olema!“

Sellepääle peeti pulmi. Aga mitmed hiired ütlesiwad, koju jõudes: „Seda ei wõinud küll worstiwarda supiks nimetada, waid ennem hiirejaba-supiks!“ —

Üks ehk tõine asi, sellest mis jutustati, oli nende meelest kaunis hääl olnud, aga ta oleks ka teisiti wõinud olla! Mina näituseks, oleks nii ehk nii jutustada — —!“

See on armustus ja see on ikka nii tark — — päraft.

II.

Theefann.

Sord oli üks tore theefann, ta oli uhke oma portselani pääle, uhke oma pika tila ja uhke oma laia kõrwa pääle.

Tal oli midagi ees ja midagi taga, tila ees ja kõrw taga, ja sellest kõneles ta hää meelega; omast kaanest aga, millel mõred sees oliwad ja mis mõnest kohast kititud, ei kõnelenud ta ialgi; tal oliwad omad wead, ja oma wigadest ei kõnelda mitte hää meelega, seda teewad teisedgi. Tassid, kooretops ja suhkruutoos, lühidalt kõik theendüüd ei saats tema kaane puudusi mitte unustama ja sellest palju enam kõnelema, kui tema hääst kõrwast ja weel paremast tilast; seda teadis theefann.

„O, ma tunnen neid!“ kõneles ta iseenesele;
„Ma tunnen ka niisama hästi oma wigasi, ja sellest tulebgi minu alandlik meel. Wigasi on kõifidel, aga mõnedel on ometi häid omadusi enam. Tassid saiwad omale kõrwa, suhkruutoos kaane, mina sain omale aga mõlemad, ja ettepoole weel midagi, mis nemad ialgi ei saa; mina sain tila ja see teeb mind theelaua kuningannaks. Suhtur ja koor on ainult maitse asjad, aga minu sees tuleb pääasi, theewesi, mis jänunewaid inimesi joodab; minu sees walmistatakse Hiina theelehed teewa weega walmis theeweeks.“

Seda kõit ütles theekann omal mureta nooruse ajal. Ta seisis kaetud laua pääl, ta tõsteti kõige peenemast käest ülesse. Aga see peenem käsi oli nõrk ja oskamata; theekann kufkus, tila läks katti, kõrw läks katti, kaanest ei maks enam rääkidagi; temast on juba oma jagu juttu olnud. Weelemärkuseta lamas theekann põrandal, kaugele woolas temast keew wesi. See oli kõwa löök, mida ta saanud, ja kõwem oli weel see, et nad naersiwad, et nad teda naersiwad ja mitte jeda oskamata kätt.

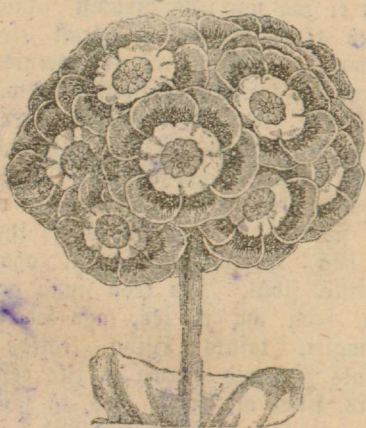
„Salgi ei saa ma jeda hirmust filmapilku unustama!“ ütles theekann, kui ta pärast iseenelele oma elulugu jutustas. „Mind üteldi teenistusest lahtimind wisati nurka, kust mind järgmisel päewal ühele waejele naesele kingiti, kes omale notuke praeraswa palus.

Ma astusin nüüd waejuse sisse alla, ja seisin sääl koguni kasu toomata, aga just sääl, kus ma nüüd olin, algas minu parem elu. Kui wahelduse rikas on ilma elu!

Minu sisse pandi mulda, ühele theekannule on see niisama häa, kui maetud saada, aga mulla sisse pandi üks lille sibul. Kes jeda sinna pani, kes jeda mulle kingis, jeda ma ei tea, aga jeda ma tean, et ta mulle kingiti, tasuta Hiina lehtede ja keewa wee eest, tasuta kattenud kõrwa ja tila eest. Ja sibul oli mulla sees, sibul oli minu sees, ta sai minu südames, nagu minul jeda ialgi ei olnud. Elu ja jõud oli minu sees, kõiksugu elu oli sääl tunda: elu soon tufkus, sibul idanes, ja temas hingawad mõtted ja tundmused tegiwad wägiwaldsest teed üles poole; ühes lilles tuliwad nad ilmsiks. Mina nägin teda, mina kardsin teda, ma unustasin iseennast, tema iludust waadeldes. Onnistatud on, kes iseennast teise pärast unustada mõib!

Ta ei tänanud mind, ta ei mõelnud minu pääle; — teda imestati ja kiideti. Ma olin selle üle nii rõõmus, kuidas ei oleks ma jeda mitte olema pidanud. Ühel päewal kuulsin ma, kui keegi ütles, et ta olla

parema poti väärt. Mind löödi feskelt katti; oh see
tegi hirmsat valu, aga liil sai omale parema poti, —
ja mind, mind wijati hoowi pääle ja säääl laman ma
nüüd wana poti kisluna, — aga mälestus elab minus,
feda ei saa minult keegi rööwida.“

III.

Mis isa teeb, on ikka hää.

Nüüd tahan ma teie ühte juttu kõneleda, mida ma siis kuulsin, kui ma alles väike poisike olin, ja nii sagedasti, kui ta nüüd ma juurde tuleb, näitab ta ikka ilusam olewat. Jutt nagu mõne inimesega, nad läbivad elu elu-
maks, ja see on väga rõõmus.

Muidugi olete juba me
õiglast õie katusega talumaja r

*) Talumaja Daani maal

Jääl pääl; katuse harja otsas on toonekure pesa; seinad on kõwerad, aknad madalad ja sinult üks ainuke pool käib lahti. Veivaahju tagumine pool on wäljast näha, ta on nagu wäike paks kõht ette rõugatud ja aia ääres, paju pöõsa all on wäikene lombikene, milles part ehk mitu pardikest sees on. Jah, ja siis on ka weel koer jääl, kes kõtki ja igat ühte haugub. Just niisugune talumajakene oli ka see, millest ma kõnelen, jääb sees elasiwad talumees ja talunaene. Kui wähe neil ka kõike oli, wõisiwad nad ometi midagi ära anda, ja see oli hobune, kes harilikult suuretee kraawi ääres sõi. Isa sõitis sellega linna, naabrid laenasiwad teda wahest ja andsiwad ehk tegiwad selle eest jälle midagi wastu, aga kõigipidi kasulikum oleks olnud, kui nad hobuse ära oleks müünud ehk selle ehk teise asja wastu ära wahetanud, millest neil rohkem kasu oleks tulnud. Aga mis pidi see olema?

„Seda saad sina, isakene, kõige paremini teadma!“ ütles naene. Praegu on just lähemas alewikus laad, sõida sinna, müü hobune ära ehk waheta ta mõne teise kasuliku asjaga ümber. Mis sina teed, on ikka hää. Sõida laadale! Selle pääle kõitis ta isale kaelarätiku kaela, sest tema mõistis seda ju paremini kui mees; ta kõitis ilusa kahekordse sõlme, mis isale koguni fileda wäljanagemise andis, puhastas käega tema kübarat ja andis wiimaks talle suudgi, mis pääle isa hobusega, kes müüdnud ehk wahetatud pidi saama, rõõmsasti minema sõitis. Jah, ka mõistis seda.

Wäike paju pöõsa ühtki pilwekest ei olnud taewas näha. See... angesti. Balju laada rahwast, hobusega... astasiwad muidu nii tühja teed. ... juttus ühe teise talumehega... ehma, mis nii kena oli, nagu... b. „See annab muidugi ka... sellega saaks wahest õige... ule sina, lehma peremees!“... ge wähe juttu ajada! Kas

tead, mina arvan, et hobune on kallim kui lehm, aga see on üte ta puha! Lehmast on minul rohkem kasu. Waheta ära."

"Dige hää meelega!" ütles lehma peremees, ja selle pääle wahetati loomad ära.

Kaup oli nüüd walmis ja talumees oleks koju minna wõinud, aga et ta selle nõuuga oli tulnud, et laadale minna, siis läks ta kõige lehmaga edasi. Mees astus ruttu ja lehm astus ka ruttu, sellepärast jõudsiwad nad ühele mehele järele, kes lammast laadale wiis. See nähti hää lammast olewat, tubli ja suure willaga.

"Seda soowitsin ma küll enesele!" mõtles talumees. "Meie aiaääre? ei saaks tal mitte heina puudust olema, ja talweks wõiksime ta oma juurde kambriisse wõtta. Lammast sünniks meile palju paremini, kui lehm. Wahetame ära." Noh teine mees oli sellega wäga nõuus, kaup tehti kindlaks ja talumees läks lambaga linna poole. Üht kõrwalist teearu mööda tuli mees, kellel suur ani kaenla all oli. "Tuhad ja tuline, see on suur ani, mis jääb kannad?" hakkas talumees sellega kõnelema. "Kui raswane ja kui ilusad juled tal on! Meie lombis oleks niiugune parajal kohal! Siis oleks emal ometi midagi, mille üle tal rõõm oleks! Ta on sagedasti ütelnud: "oleks mul ometi ka ani olewat!" Nüüd wõib ta saada — ja ta peab tema saama! Kas tahad wahetada? Ma annan sulle ani eest lamba ja tänu saad weel pääle kauba!"

Mo muidugi, seda tahtis teine wäga ja nii tegiwad nad wahetust; talumees sai ani. Ta oli nüüd linna lähedal, tee oli tungi inimesi ja elajad täis, ta pidi nüüd ka ühes edasi minema. Ühe maja hoowi pääl oli kana kinni koidetud, et ta mitte selle üleüldise segaduse sisse ära ei laoks. See oli ilma sabata kana, kes ühe filmaga pilgutab ja õige kana wälja nägi. "Klut, klut!" hüüdis ta, mis ta ise selle juures mõtles, teda ei wõi ma ütelda, aga talumees mõtles kui ta

feda nägi: see on kõige ilusam kana, mida ma ialgi näinud olen; ta on ilusam, kui kiriku-mõisa hau-duja kana; seda tahaksin ma küll saada. Kana leiab omale ikka terakese, ta võib peaaegu ise enese eest murretfeda! Ma usun see oleks hää wahetus, kui ma ta ani eest omale saaksin. „Kas tahad wahetada?“ küsis ta perenaeselt. „Wahetada?“ wastas see. „D, see ei oleksgi nii halb!“ ja siis nad wahetasiwad. Ma-japerenaene sai ani ja talumees kana.

Talumees oli oma laada reisiril tõesti palju asju korda saanud. Päälegi oli ilm palaw ja tema wäsinud. Suutäis wiina ja tükite leiba kulus talle nüüd häda pärast ära. Et ta just kõrtsi kohal oli, siis tahtis ta sisse minna, aga kõrtsimees tahtis sel filmapilgul wälja tulla; ta trehwas jellega, kes üht suurt kõwasti täis-topitud kotti kandis, ukse pääl kokku. „Mis sul sääl kotis on?“ küsis talumees. „Mädanenud õunad!“ wastas kõrtsmit, „terwe koti täis sigade jaoks.“

„Seda on ju hirmus palju! Seda soowitsin mina omale. Meie wana õunapuu otjas oli minewal aastal ainult üks ainus õun. Seda hoidsime kummuti pääl, kuni ta halwaks läks. See näitab ikka nagu rikkust! ütles ema. Siin mõiks ta aga kord õiget rikkust näha! Jah, ma soowitsin, et ta seda näeks.“

„Noh, mis teie nende eest annaksite?“ küsis kõrtsmit.

„Annaks? Ma annaks teile oma kana! ja ta andisgi kana ära, sai õunad asemele ja astus kõrtsi, just letilaua ette. Oma õunakoti pani ta seniks ahju äärde, et see aga tublisti kõrtud oli, jeda ei tulnud talle meelde. Kõrtsis oli palju wõõraid, hobuse pars-nikka, lihunikka ja ka kaks inglasi ja need on kõik nii rikkad, et tasub kullatükilide raskuse pärast katewad, kihla-wedama on nad mehed, ja sellest saame pea kuulma.

„Suffis! suffis!“ Mis iseäralik hääl see sääl ahju ääres oli? Õunad hakkasiwad praadima. „Mis need

on?" Seda saiwad nad peagi kuulda, terwet lugu hobusest, lehmast ja nii itka edasi, kuni mädanenud õunadeni alla poole.

"Dota aga, küll sa saad ema kaejt sõimata, kui sa koju lähed," ütlesiwad inglased.

"Baitada saan, ja mitte sõimata! ütles talumees. "Meie ema ütleb: Mis isa teeb, on itka hää!

"Beame kihla?" küsisiwad nad. "Koti täis kuld-tükka, kui sul õigus on."

"Ma oleksin kühwolitäiega ka rahul!" vastas talumees, "ma wõin aga ainult ühe kühwli täie õunu anda ja iheennast ja emat ka pandiks panna, aga see oleksgi enam, kui tarwis, see oleks kuhjaga mõdt!"

"Top, top!" hüüdsiwad mõlemad ja kihlwedu oligi walmis.

Kõrtsmiku wanter sõitis ette, inglased istusiwad sisse, talumees istus sisse ja õunakott wõeti ka pääle, ja nii jõudsiwad nad talumehe ukse ette.

"Tere õhtust, ema!"

"Tänan, isakene!"

"Ma wahetasin tõesti meie hobuse ära!"

"Jah, sina mõistad sedal" ütles naene, wõttis temal ümbert kaela kinni, ja unustas õunakoti ja wõõrad mehed.

"Ma wahetasin hobuse lehma wastu ümber!"

"Sumalale tänu piima eest!" ütles naene. "Müüd saame jälle piima söökisi, wõid ja juustu oma laual näha. See oli ilus wahetus!"

"Ja, aga lehma wahetasin lamba wastu ümber!"

"See oli ka tõesti parem!" ütles naene. "Sina teed kõik targasti. Lamba jaoks on meil heina küllalt. Müüd saame jälle lamba piima ja lamba juustu ja willaseid sukke ja willaseid jakkisi. Seda ei saa meie lehmalt mitte; see ajab karwa maha! Sina oled väga tark ja järele mõtleja mees!"

"Aga lamba eest wahetasin üh: ani!"

„Kas meil tõesti Märdi ani saab olema,“ jafene! „Sa mõtled ikka selle pääle, et minule rõõmu valmistada! See oli sinust tore mõte! Ani mõime kraawi harjale tinni kõita, siis läheb ta kuni Märdini, weel raswafemaks.“

„Aga ani olen jällegi kana eest ära annud!“ ütles mees.

„Kana!“ Seda nimetan ma weel hääks kaubaks,“ ütles naene. „Kana muneb, munad auub ta wälja, meie saame kanapõegi, meil saab kana kari olema! Seda olen ma ikka salajalt soominud!“

„Ja, aga kana wahetasin kotitäie mädanenud õuntega ümber!“

„Nüüd pean sulle päriselt suud andma!“ hüüdi, naene täis rõõmu. „Ma tänan sind, ja armas mees! Ma tahan sulle midagi kõneleda. Kui sa ära läksid, mõtlesin ma sulle hääd toitu teha: Munakooki laugugas Munadoliwad mul küll, aga lauk püundus, sellepärast lätsin ma naabri naese juurde. Temal on, nagu ma selgesti tean, lauke küllalt, aga ta on üks kitsipung, niisugust töist enam ei ole! Ma palusin teda, et ta mulle lauku laenaks. Laenama? ütles ta. Midagi ei laswa meie aias, mitte üks mädanenud õungi. Isegi jedagi ei võiks ma sulle laenata! Nüüd võin ma temale aga kümme, ja terve koti täie laenata! See on weel rõõm, isakene!“ Ja sellega andis ta mehele musu, mis matsatas.

„See meeldib mulle!“ ütles üks inglästest.

„Ikka mäest alla ja ikka ühesuguse rõõmuga! See on tõesti kulda väärt!“ Sellepääle andsiwad nad talumehele, kes paitada ja mitte sõimata ei saanud, koti täie kuldtükka. Ja, see matsab ikka midagi, kui naene töit hääts kiidab, mis mees teeb.

Waatke, see on jutuke, mida ma wäiksel kuulsin ja teie olete seda nüüd ka kuulnud ja teate, et see ikka hää on, mis isa teeb.

IV.

Beiter, Beeter ja Beer.

Soguni üstumata on, mis lapsed meie ajal kõik ära ei tea! Ma ei tea peaaegu enam, mis nad mitte ei teaks. Et kurg nad väikeselt kaewust, tiigist ehk ojast isa ja ema kätte toonud on, see on nende meelest juba wananenud jutt, mida nad enam uskuda ei taha ja ometi on see aiuuke õige.

Aga kust saawad väikesed lapsed tiiki ehk kaewu? Jah, igauks ei tea seda mitte ütelda, aga mõned teadwad ometi. Kas ja oled kunagi täheselgel ööl ülesse poole waadanud, kas oled neid langewaid tähti näinud, mis sinu silmist nagu õhu sisse ära kaduma näitawad?

Kõige targemad targad ei m ista seda ära seletada, mis nad ise ei tea; aga kui midagi juba mõistetakse, siis võib seda ka äraseletada. See on, nagu langets wäikene jõuluküünal taewast alla ja kustuks siis ära; see on armsa Jumala hingesäde, mis maa pääle heljub, ja kuna ta meie paksema, raskema õhu sisse saab, kaob tema hiilgus, ta jääb ainult, mis meie film mitte näha ei wõi, sest ta on midagi peenemat, kui õht, see on taewalapsuke, teda alla saadetakse, wäikene ingel, kuid ilma tiiwadeta, sest temast peab ja inimene saama. Tasakesti libiseb ta läbi õhu ja tuul kannab teda ühe lille sisse, olgu nüüd

See õõwari, wõilill ehk tõrwalill ; jääb lamab ta nüüd ja wõtab enesele inimese kaju. Ta on kerge, nagu õht, färbesgi wõiks temaga ära lennata, mis siis weel mesilane ja need tulewad ta ja otswad lille päält mett. On õhulaps neil tee pääl ees, siis ei wiista nad teda mitte wälja : jeda ei wõi nad kogunisti mitte oma hää südame pärast teha, waid panewad ta ühe weeroosi lehe pääle päikese paistele, jäält ronib ta ise alla wee sisse, kus ta uinub ja kaswab kuni kurg teda nägema juhtub ja teda mõnele inimese perekonnale miib, kuhu niisugust wäikest magusat lapsukest igatsetakse. Kui magus ta aga on, ei tea weel ütelda, peab teadma, kas lapsukene selget hallika toetti on joonud, ehk on muda ja tiigi läätsefid talle suhu juhtunud. Wiimane sünnitab ilmalikku meelt.

Kurg wõtab kõige esimese, mis ta näeb.

Üks tuleb rikkasse majasse hääde wanemate juurde, teine halwade wanemate juurde ja waeuse sisse ; temale oleks parem olnud, kui ta westijärwe oleks jäänudgi.

Lapsukesed ei mäleta enam, misugust und nad weelille lehe all on näinud, kus neile õhtuti konnad oma „kuaks, koaks“ ette laulsiwad, mis inimeste keeles tähendab : „Magage nüüd ja nähke ilujat und !“ Neil ei tule meelde, misuguse lille sees nad kõige esiti oliwad, ehk kuidas see lõhnas ja ometi ütleb, kui nad juba täiskaswanud inimesed, üks iseäraline tundmus : „see lill on teile kõige armsam !“ ja see on siis see sama, milles nad kõige esite oliwad.

Kurg elab väga wanaks ja waatab ikka järele, kuidas nende laste käsi käib, keda ta üksford toonud on. Wuidugi ei wõi ta nende hääks midagi teha, sest tal on ju ise oma perekonna eest muretseja, aga ta ei unusta neid ka ialgi ära.

Ma tunnen ühte wana, väga auuwäärt kurge, kes palju teab, mitu wäikest toonud on ja nende elulugu tunneb, kus ikka wähe muda ja tiigiläätsa sees

on. Ma palusin teda, mulle ühte nende elulugu jutustada ja ta lubas kohe kolm ühe ajemele.

Peiterseniid olivad õige kena perekonnale. Mees oli linnanõunik, mis mitte wäike auu ei olnud: ta elas ja oli ainult linnanõunikkude hääks ja wõttis wähest ka nende toosolekutest osa. Sellesse perekonda tuli toonekurg ja tõi wäikese Peiteri, nagu lasti nimetati. Lähemal aastal ilmus kurg jällegi ühe poisiga, sellele Peeter nimeks sai, ja kui kolmas toodi, pandi sellele pühkas ristmises Beer nimeks, sest nimeses Peiter, Peeter ja Beer on ka nimi Peitersen.

Nii oli neid siis kolm wenda, kolm mahalangenud tähte, igaüks omas lilles kiigutatud, tiiki weelille lehe alla pandud ja säält kure läbi Peiterseni perekonna kätte toodud, sellede maja, nagu sa isegi tead, nurga pääl on.

Nad kaswasiwad leha ja waimu poolest ja sellepärast tahtsiwad nad enamaks kui ainult linna nõunikuks saada.

Peiter seletas, ta tahta rööwliks saada. Ta oli näitemängu fra dia wolo kuulnud ja arwas selle järele, et rööwliamet kõige parem asi ilmas on. Peeter tahtis pühkmetarutajaks saada, ja Beer, kes õige ilus ja wiisakas poiss oli, paks ja ümargune, aga hää meelega küünesi näris, mis aga ka tema ainuke wigali oli, Beer tahtis „papaks“ saada. Seda ütlesiwad nad alati. nii sagedasti kui neilt küsiti, mis neist kord pidi saama.

Bea läksiwad nad kooli. Üks oli esimene, teine wiimane ja kolmas tuli keskelt läbi, aga sellepärast wõisiwad nad omeli ühe hääd ja ühe targad olla, nagu nende hääd wanemad seletasiwad.

Nad käisiwad lastepidudel, nad suitsetasiwad, kui keegi ei näinud, sigarit, nad õppisiwad teadmist ja tundmist juurde.

Peiter oli wäikesest saadik tüliotsija, nagu ju ka rööwel olema peab; ta oli wäga wallatu laps, aga

nagu ema ütles, tulla see sellest, et tal ussid kõhus walu teha. Wallatutel lastel on ikka ussid: muda kõhus. Oma tülihimu ja kangekaelsuse puistas ta ford oma ema uue siidi kleidi pääle wälja.

„Ära tõuka kohwilauda ümber, mu talletene!“ ütles ema, „ja wõiksid muidu koorekannu ümber ajada ja minu uue siidi kleidi ära määrada!“

Ja tallete wõttis kindla käega koorekannu ja kaldas koore niisama kindla käega mammale rüppe, kes eunnast mitte ütlemast ei jõudnud hoida: „Talletene, talletene, kui mõtlemata ja nüüd tegid! Kindlust oli aga jellel poissil, seda ei wõinud salata. Kindlust tunnistab aga iseloomu ja see on emale paljulubaw.“

Tast oleks wäga hästi rööwel saada wõinud, aga ta ei saanud selleks omeli mitte. Oma wälja nägemise poolest oli ta aga wäga rööwli sarnane: ta käis losjilöödud kübaraga, lahtise kaelaga ja pikkade lahtiste juustega. Temaft pidi kunstnik saama, aga ainult tema ülitond näitas seda, muidu oli ta aga kepiroosi moodi. Rõik inimesed, keda ta maalis, oliwad niisamuti kepiroosid, nii pikad oliwad nad. See lill oli temale kõige armsam, ta oli ta, nagu kurg jutustas, kepiroosi sees olnud.

Peeter oli wõilille sees olnud. Suunurgad hiilgasiwad tal alati, nagu raswast, tema nahk oli ilus kollakas. Teda waadeldes oleks arwamise pääle wõinud tulla, et ta põse pääl haaw on, kust ühtelugu wõid wälja imitsseb. Ta oli nagu wõid kaupmehets loodud ja oleks ise oma poe silt olla wõinud, aga oma sise-mise iseloomu järele oli ta pühkmeoristaja. Tema oli Peiterjeni perekonna muusikalik jagu ja tõesti mõdistis ta nii hästi mängida, et naabrid tõendasiwad, et neilegi sellest küllalt saada. Ühel ainsamal nädalal komponeeris ta seitseteiskümmend polkat. Pfüi. Kui ilusad need oliwad!

Beer oli walge ja punane, wäike ja harilik; tema

oli anelikestes olnud. Salgi ei kaitsenud ta ennaft, kui teised poisid teda pekfiwad; ta ütles, ta olla kõige targem ja targem annab ju itka järele. Ejite korjas ta krihwlid, päraft wappisid ja pitserid, siis asutas ta korjanduse, kus muu seas üks uis ja kolm pimedalt sündinud rottii piirituse sees oliwad. Beer pidas teadustest lugu ja wiitis wäga hää meelega looduses aega ja sellest ei olnud wanematel mitte wähem hää meel kui Beeril.

Ta läks parema meelega metsa, kui kooli; loodus oli tema kooliõpetaja. Tema wennad oliwad juba kihlatud, kui tema ainult weel oma munakorjandusele elas. Elajatest teadis ta peagi rohkem, kui inimestest; ta tõendas koguni, ei meie selles, mis me kõigeülemaks peame, armastuses nimelt, elajatest taga oleme. Ta nägi, et kui ööpiku naesukene audus, et siis mees tema kõrwal istus ja talle terwe öö otsa oma „Kluk, kluk, tji, tji, loi, lo, li!“ ette laulis. Salgi ei olets Beer seda teha suutnud ja nii kirglikult armastada wõinud. Kui kureema poegadega pesas oli, seisid kureisa öö otsa ühe jala pääl katukse otsas; Beer ei olets ühte tundigi niiwiiši seista wõinud. Ja kui ta ühel päewal ämbliku wõrku ja mis jääs oli ja sündis, waatles, jättis ta abieliu mõtted igawesti maha. Herra ämblik kudub, et rumalaid kärkseid, noori ja wanu, kinni püüda, ta elab, et kududa ja oma perekonda toita, aga emane ämblik elab ainuüksi isale. Selgest armastusest jõöb ta teda ära, ta jõöb tema südame, tema pää, tema kõhu, ainult pikad peened jalad jääwad wõrgu sisse järele, kus ta oma perekonna eest hoolitsetes töötas. See on terwe tõsi, nagu looduselugu meid õpetab.

Seda nägi Beer, see pani teda mõtlema. „Kui? Niiwiiši omaft naesest armastuse päraft ärasõõdnud jaada? Ei, nii kaugele inimene ometi ei lähe! Ja kas seda ka sõdwida wõits?“

Beer mõttis nõuaks, ialgi abielusse heita, ialgi suud anda, ehk enesele anda lasta, mis kui esimest sammu abielusse astumiseks tuleb pidada. Aga ükskord andis talle keegi ometi suud, see oli surm, kes seda tegi. Kui meie kaua küllalt elanud oleme, saab surm täju: „Suutele teda äral“ ja otfas on inimene. Päikese wält langeb siis Jumala juurest maha, nii kõwasti, et inimesel kõik filna ees mustats läheb. Inimese hing, mis tähena tuli, lendab siis jälle tähena üles, aga mitte, et lilles magada ja und näha. Ei, tal on palju tõsisemat teha, ta lendab siis ülesse igawese kodumaale, kuis aga sääl kõik wälja näeb ja mis sääl tehakse, seda ei tea keegi ütelda. Keegi ei ole sinna waadata mõinud, mitte kurgki, kui kaugele ta ka waadata võib ja kui palju ta muidu teab. Ta ei tea Beerist mitte wähematgi enam, küll aga Peiterist ja Beetrist, nendest olin ma aga juba küllalt kuulnud, ja sina oled seda wististi ka. Sellepärast ütlesin ma kurele tema jutu eest aitäh. Müüd tahab ta aga selle wäikese harilikku jutukese eest kolm konna ja ühe noore tiu saada, ta mõtab elu tarwitusi maksu ette. Wahest tahad sina neid maksja? Mina ei taha. Mul ei ole konnaasi, weel wähem siis noori tigusi.

V.

Tigu ja roosipõesjas.

Ringi ümber aia kasvasiwad pähklepõõsad ; wäljas, metsas ja nurme pääl sõiwad lehmad ja lambad, aga keset aeda kaswis ja õitses roosipõõsas, mille all tigu istus, kes enesest palju lugu pidas. „Dodate aga, kuni minu aeg tuleb,“ ütles ta, „mina teen midagi paremat, kui roosijä ajada, pähkleid kanda, ehk piima anda, nagu lehmad ja lambad !“

„Mina ootan teilt ka väga palju,“ wastas roosipõõsas. „Kas ma tohin küsida, millas jee kõik tuleb?“

"Ma annan enesele aega," vastas tigu. "Teil on alati nii rutt taga! See ei lasse ootamist mitte põnewaks minna!"

Järgmisel aastal oli tigu umbes säälsamas kohas, päiteje paistel roosipõõsa all, mis pungasi ajas ja roosiji lahti löi, ikka wärsked, ikka uusi. Ja tigu roris pooleni omast majakesest wälja, firutas katsumise sarwed wälja ja tõmbas nad jälle sisse.

Suwi läks mööda, sügis tuli, roosipõõsas ajas ühtelugu õisi, kuni lumi maha tuli ja ilm halwaks läks. Roos kumardas ennast maa pääle maha ja tigu ronis maa sisse.

Nüüd algas uus aasta ja roosid tuliwad nähtawale ja tigu tuli ka nähtawale.

"Nüüd olete teie juba wara roosipuu," ütles ta. "Ei kesta enam kaua, siis olete koguni otsas. Teie olete ilmale kõik annud, mis teil eneses oli. Kas sellel ka midagi tähtsust on, on weel küsitaw. Mul ei olnud mitte aega selle üle järele mõelda. Aga seda wõib ometi filmagagi näha. Teie ei ole oma enese kasjuts midagi teinud, muidu oleks Teist paremat näha! Kas wõite seda wastutada? Teist saab nüüd pea paljas puu järele jääma! Kas saate küll minu sõnadest aru?"

"Teie ehmatate mind!" vastas roosipõõsas!
"Selle pääle ei ole ma mõelnud!"

"Ei, mõtlemisega ei ole Teie ialgi palju tegemist teinud." Kas Te ialgi selle üle järele mõelnud olete, mispärast Te õitsesite ja kuis see kõik sündis? Et see juust nii, ja mitte teisiti olema pidi?"

"Ei, ütles roosipõõsas. Ma õitsesin õnnes ja rõõmus, sest et mul teisiti wõimalik ei olnud. Päikene oli nii soe, õht nii wärsk; ma jodin selget kastet ja karastawat wiham. Ma hingasin, ma elasin! Maa seest tõusis imeline jõud minu sisse, ülewalt tuli teine jõud minu pääle, ma tundsin õnne, mis ikka uus, ikka

juur oli ja sellepärast pidin ma õitsema. See oli minu elu, ma ei võinud teistegi!"

"Teie olete väga kerget elu elanud!" tähendas tigu.

"Muidugi! Kõik sain ma kingituseks!" vastas roosipuu; "aga teie saite veel enam! Teie olete nende mõtlejate, sügavameeleliste, kõrgeandeliste loomude liigist, kes ilma imestama tahavad panna!"

"Seda ei ole sugugi mu mõttes," ütles tigu. "Ilma ei hooli ma midagi! Mis on mul ilmaga tegemist? Mul on iseenesega küllalt tegemist."

"Aga kas ei piaks meie siin maa pääl mitte teistele oma kõige paremat anda, kõike, mis aga meie jõuus on?" —

"Mina olen muidugi ainult roosipi anda võinud, — aga teie? Teie, kes te nii palju olete saanud, mis andsite teie ilmale, mida annate talle?"

"Mis ma talle andsin? Mis ma talle annan? Ma sülitan tema pääle. Ta ei ole midagi väärt, minule ei lähe ta midagi korda. Andke teie roosipi, enam te ei võdi, kaugemale te ei saa! Kandku sarapuu pähkleid, andku lehvad piima ja lambad villa, neil kõigil on oma iseäraline rahvas, minul on aga kõik minu enese sees. Ma tõmban ennast iseenele sisse ja jään sinna. Ilmaga ei ole mul midagi tegemist! Ja selle pääle tõmbas tigu ennast oma majakese tagasi ja tititas ukse kinni.

"See on küll kurb ja kahetsemise väärt!" ütles roosipõesjas. "Mina ei võiks ennast mitte kõige parema tahtmise juures ärawarjata, ma püüan ikka õitsema ja roosipi ajama. Lehed langewad maha, tuul puhub nad ära; ometi nägin ma, kuid üks roos majaema lauluraamatu wahetele panti, nägin kuid üks minu roosidest noore neiu rinnal koha leidis ja kuid ühte ilus lapse juu suuteles. Seda näha, oli mulle päris õnnistuseks. See on minu mälestus, minu elu!"

Roosipõdesas õitsetes ilmsüütauses ja tigu magas oma majas, ilmaga ei olnud temal midagi tegemist. Nastad läksivad mööda.

Tigu oli maaks saanud maa sees; roosipõdesas oli maaks saanud; ka mälestuseroos lauluraamatu wahelt oli kadunud. — Aga aias õitsetiwad uued roosid, kaswawiwad uued tiud; nad roniwad oma majakeste sisse, sülitawid, ilmaga ei olnud neil midagi tegemist. Kas loeme juttu jälle otjast pääle? — Teisets ei lähe ta mitte.

VI.

Võial-Liisi.

Liskõrd tuli üks naene nõia juurde ja küsis temalt, kas tal mitte võimalik ei ole, temale ühte väikest tüdrukut muretseada.

„Miks mitte, ega see nii raske ei olegi!“ ütles nõid. „Säh siin on üks odratera, see ei ole aga mitte niisugune, mis põllu pääl kasvab, ehk millega kanu söödetakse. Pane see tera lillepotti kasvama, küll ja siis näed, mis sellest välja tuleb!“

„Ole terve!“ ütles naene ja andis nõiale raha, läks siis koju, istutas odratera lillepotti ja kohe kasvawas sellest ilus lill üles, mis täiesti tulbilille laadi oli, aga õielehed hoidisivad kokku, nagu oleksivad nad veel nupus olnud.

„Küll see on ilus lill!“ ütles naene ja musutas õie toredaid punaseid ja kollaseid lehti, aga kui ta veel musutas, läks õilmenupp paukudes lahti. Nagu nüüd näha võis, oli see ka tõesti tulbilill; aga keset õie sees, roheline varre pääl, istus õige pisikene, kõlaste juustega tütarlapsuke, nii peene ja ilus, kui vähe võid-

malit. Ta oli waewalt pöidla pitune, ja sellepärast pandi talle ta nimetks Pöial-Liisi.

Ilusti wärwitud Saksamaa pähkla foor anti talle hälliks, finised kannikelehed oliwad talle padjaks ja puuane roosileht tekiks. Selles woodis magas ta ööfi, aga päewa mängis ta laua pääl. Naene pani weega täidetud taldreku laua pääle, mille äärte ümber ta lil- ledest wanitu teqi. Selle wee pääl tahtis Pöial-Liisi kumera tulbi-lehe sees sõita. Sõudmiseks oliwad temal tats walget hobuse jõhwi. Küll see oli kena waadata. Liisike mõistis ta laulda, oh nii peenelt ja imearmsasti, nagu weel keegi ei olnud kuulnud.

Ühel ööl, kui ta omas ilusas woodikeses magas, tuli läbi kattise aknaruudu inetu konn sisse; ta hüppas otsekõhe laua pääle, kus Pöial-Liisi punase roosilehe all magas.

„Di, mis kena tüdruk, sellest saaks minu pojale ilus naene!“ ütles konn, wõttis pähkla-foore, milles Pöial-Liisi magas, ja hüppas temaga läbi akna alla aeda.

Säält woolas suur, lai oja läbi; aga kalda lähedalt oli mäda ja porine; siin elas konn oma pojaga. Oh, see oli niisama kole ja inetu, kui wana konn ise.

Kui ta ilusat, wäikest tüdrukut nägi, ei mõisnud ta muud ütelda, kui: „Roaks, koaks, prefeketeks.“ „Ära lobise nii kõwasti, muidu ärtab ta üles! ütles wana konn, ta wõib meilt muidu weel ära lennata, sest ta on nii kerge, kui udusulg! Meie paneme ta ojasse ühe laia weeroosi lehe pääle; see on temale, sest et ta nii wäike on, nagu saareks. Säält ei saa ta ära põgeneda, seni kui kalda äärde pori sisse teie elutorteni walmis seame, kus teie mõlemad peate elama.“

Wana konn ujus nüüd suure, roheline lehe juure, mis leses oja weest wälja ulatas ja pani pähkla-foore kõige Pöial-Liisiga sinna pääle. Waene wäike tüdruk ärtas hommiku teidu-ajal üles ja et ta ära nägi, kus

ta oli hakkas ta libedasti nutma, sest wesi piiras wäikest saarekest igalt poolt ümber.

Wana konn istus all pori sees ja ehtis tema tuba wesiheinte ja kollaste weeroosidega, sest ilusa minija auuks tohtis ta kõik kõige paremini teha. Siis ujus ta oma inetu pojaga weeroosi lehe juure, kus Pöial-Diisi seisis. Wana konn kumardas tema ees sügawasti wette ja ütles: „Siin tutvustan ma sind oma pojaga, kes sinu meheks peab saama. Küll on teil all pori sees tore elada!“

„Krats, koats, prekefekets!“ oli kõik, mis poeg ütelda suutis. Sellepääle ujus konn ühes pojaga minema ja wõtsiwad ka Pöial-Diisi woodi koha uue toa ehtimiseks kaasa. Eääl istus nüüd waene, wäike tüdruk ja nuttis libedasti, sest tema ei tahtnud sugugi inetu konna juures elada, weel vähem tahtis tema poega meheks. Wäikesed kalad, kes all wee sees ujusiwad, oliwad konna näinud ja kuulnud, mis ta kõneles. Nemad tahtsivad Pöial-Diisit häameelega konna ja tema inetu poja käest ära päästa ja närisiwad rohilise lehe juured tatti, ja nüüd ujus leht Pöial-Diisiga päri wett kaugele, kaugele ära, kuhu konn enam juurde ei saanud.

Pöial-Diisi purjetas paljudest linnadest mööda ja wäikesed linnukesed istusiwad põõsastes, nägiwad teda ja laulsiwad: „Mis kena, wäikene tüdruk!“ Ja kaugeemale, itka kaugeemale ujus temaga leht; nii reisis Pöial-Diisi wõerale maale.

Üks wäga ilus liblikas ei wäsinud mitte ära tema ümber lendumast ja lastis wiimaks lehe pääle maha, sest ta armastas Pöial-Diisit wäga. Diisikene oli ka wäga rõõmus, sest konn ei wõinud teda nüüd enam tätte saada ja wee pääl sõita oli ka wäga lõbus. Wäike paistis wee pääle ja see hiilgas ja wirwendas kui kuld. Eääl wõttis ta oma wöö wöölt ning lõitis selle teise otja liblikale ümber koha ja finnitas teise otja lehe

külge. Leht libises nüüd palju rutemini wett mööda edasi ja Viisikene ühes lehega.

Äkitselt tuli üks suur lehesitikas lennates, kes teda oli näinud, löi omad küüned tema sirge teha ümber ja lendas temaga ühe puu otsa. Aga suur, roheline leht ujus jõge mööda alla ja liblikas ühes lehega, sest et ta selle küljes kinni oli ja ennast lahti päästa ei mõistnud.

Taewate, kuis ehmatas Böial-Viisi ära, kui sitikas temaga puu otsa lendas! Kõige enam kurvastas teda mõte ilusa, walgekirjalise liblika pääle, kelle ta lehe külge oli köitnud. Kui teegi teda lahti ei päästnud, siis pidi ta waesete nälga surema.

Lehesitikas istus Viisikesega kõige suurema lehe pääle, andis talle hiemett süüa ja ütles, et Viisike väga ilus olla, ehk ta küll sugugi lehesitika sarnane ei olewat. Pärast tuliwad sinna weel palju teisi lehesitikaid; nad waatlesiwad Böial-Viisit igast küljest ja lehesitika neiuid kärsutasiwad nina ja ütlesiwad: „Tal on ju ainult üks jalga; see on ju väga wilets!“

„Küll ta on inetu!“ ütlesiwad ka wanewad sitika naesterahwad ja hiiski oli Böial-Viisi piltius. Ilus oli ta ka selle lehesitika meelest, kes teda oli toonud; et aga kõik teised sitikad ühel häälel kiinitasiwad, et ta inetu olla, siis arwas ta tema seda wiimaks ja ei tahtnudki Böial-Viisit enam; ta wõis minna, kuhu ta ise tahtis. Nad kandsiwad tema puu otsast maha ja paniwad ühe lille pääle. Sääls nuttis nüüd waene Böial-Viisi, et ta nii inetu oli, et isegi lehesitikad teda eneste keskel ei sallinud.

Kõigel suwel elas Böial-Viisi koguni üksi suures metsas. Ta palmitseis enesele rohukõrtest woodi ja riputas selle suure takialehe alla, nii et wihm talle pääle ei sadanud. Lille-mesi oli tema söök ja hommikune laste tema jook. Nii läks suwi ja sügise mööda, aga nüüd tuli talw, külm ja kauakestew talw. Kõik linnud,

kes temale juwel nii ilusti laulsiwad, läksiwad ära soojale maale, puud ja lilled närtsiwad ära; suur talleht, mis temale warjuts oli olnud, närtsis ja kuiwas kofku ja ainult wars jäi temast järele. Böial-Diisikesel hakkas väga külm, tema riided oliwad kattised ja ta ise oli nii wäike ja peene; waene, wäike tüdruk pidi wist ära külmema. Müüd hakkas ta lund sadama ja iga lumekübe, mis tema pääle langes, mõjus tema kohta niisama, nagu labida täis meie kohta, sest meie oleme suured ja tema oli nii wäikene, ainult pöidla pikune. Siis määsis ta ennast ühe kuiwanud lehe sisse, aga see ei andnud talle sooja; ta wärises aina külma käes. Pika rändamise järele jõudis ta wiimaks metsa äärde wälja; siin oli suur wiljawäli, aga wili oli juba ammuagi ära lõigatud, ainult kuiwad kõrred kattiwad külmanud põldu. Diisikesele oliwad kõrred nagu suur, kõrge mets, kust ta läbi pidi minema, ja tema wärises nii väga külma käes. Siis jõudis ta põlluhiire maja ette. See maja oli kõigest wäikene koobas kõrre juurte all. Sääal elas põlluhiir külma ja tuule eest hästi kaitstult, tema tuba, köök ja sahwer oliwad täis wiljateri. Waene Böial-Diisi jäi wälja ukse ette seisma, nagu sanditüdruk kunagi, ja palus enesele tükikest odra-tera, sest ta ei olnud kahel päewal midagi söönud.

„Oh sa waene lapsuke!“ ütles põlluhiir, sest tema oli wana, hääsüdamega hiirekene, „tule minu sooja tuppa ja joo minuga ühes!“

Et Böial-Diisi põlluhiire meele järele oli, siis ütles see: „Sa wõid rahulikult kõigest talwets minu juure jääda, aga sa pead minu toa ilusti puhta hoidma ja mulle juttusid kõnelema, seda ma armastan!“ Böial-Diisi tegi, mis wana, hää põlluhiir nõudis, ja nii oli tal tema juures hää põli.

„Müüd tuleb meie wist pea külaline!“ ütles põlluhiir. „Minu naaber käib mind igapäew vaatamas. Sellel on weel rohkem warandust kui minul, temal on

juured saalid, ja ta ise käib toreda, musta sammetika-
sulaga. Kui sa selle enesele meheks saaksid, siis võiksid
mureta elada."

Aga Böial-Viifile ei tahtnud seda üleaedset su-
gugi, sest see oli mütt. Ta tuli oma ilusas sammeti-
kasulaga neile külaliskes. Tema olla väga rikas ja väga
tark, ütles põlluhiir. Tema elukoht oli ka kakskümmend
korda suurem, kui põlluhiire oma, ja tarkust oli temas,
aga päikest ja ilusaid, armsaid lillekesi ei võinud ta
sugugi sallida; nendest teadis ta ainult halba kõneleda,
sest et ta neid ialgi ei olnud näinud.

Siljuti oli ta pika käigu oma maja juurest põllu-
hiire majani kaevanud; selles käigus tohtisivad põllu-
hiir ja Böial-Viifi tema lubaga jalutamas käia. Ta
palus aga naesterahwaid, et nad mitte furnud lindu ei
kardaks, kes käigu juus maas oli. See oli terve lind,
ilusate sulgedega ja nokaga, kes wist talwe hakatusel
oli furnud ja nüüd just sinna oli maetud, kuhu mütt
oma käigu oli teinud.

Mütt wöttis tüki mädanenud puud, mis pimedas
walgust annab, läts sellega ees ja näitas neile nii pi-
kas, pimedas käigus walgust. Kui nad furnud linnu
keste juurde jõudsiwad, lütkas mütt oma laia ninaga
wastu lage, nii et juur auk sisse tuli, mille läbi päewa-
walgus sisse paistis. Nüüd oli näha, et furnud lind
pääsukene oli; oma ilusad tiiwad oli ta kindlasti wastu
keha surunud ja pää sulgede alla peitnud. Waene lin-
nuke oli wist külma kätte furnud. Böial-Viifil oli temast
väga kahju, ta armastas kõiki wäikseid linnukesti, sest
nad oliwad talle ju suwel nii ilusasti laulnud, aga
mütt lütkas lindu jalaga ja ütles: "Nüüd ei wiliista
ta enam! Küll wõib linnul wilets elu olla! Pääle
wilistamise ei mõista niisugune lind muud mitte mi-
dagi ja peab talwel ära nälgima, sest et ta midagi ei
ole kogunud."

„Jah, seda võite teie, kui tark mees küll ütelda!“ vastas põlluhir. „Mis saab linnuke kõige oma laulmise eest, kui talw tuleb? Ta peab nälga tundma ja külmeb wiimaks ära.“

Pöial-Liisi ei ütelnud midagi, kui aga teised selga pöörsiwad, kummardas ta, lütkas juled linnu pää päält ära ja suudles tema filmi.

„Wist oligi tema see, kes mulle suwel nii ilusti laulis,“ mõtles ta, „kui suurt häädmeelt tegi ta mulle sellega, see ilus, armas lind.“

Mütt topis nüüd jälle augu kinni, kust päikesevalgus sisse oli paistnud, ja saatis naesterahwad koju. Aga öösi ei saanud Pöial-Liisi sugugi magada. Ta tõusis woodist üles ja kudus heintest ilusa, juure waiba, kandis selle alla ja laotas surnud linnukesele pääle ja pehmeid puuwillu, mis ta põlluhiire toast oli leidnud, pani ta linnule külje alla, et tal külmas mullas soe puhkease oleks.

„Jää jumalaga, ja armas, ilus lind!“ ütles ta. „Jää jumalaga ja tänu sulle ilusa laulmise eest suwel, kui kõik puud haljad olivad ja päite nii soojasti meie pääle alla paistis!“ Siis pani ta oma pääkese linnu rinna külge, ehmatas aga koke ära, sest näitas, nagu oleks jää midagi tufsunud. See oli linnu süda. Lind ei olnudgi surnud, waid uimastuses, oli nüüd soojendatud ja hakkas jälle elama.

Sügisel lendawad kõik pääsukesed soojale maale, kui aga mõni liig hiljaks jääb, siis külmeb ta nii, et ta nagu surnud maha kukub ja sinna paika jääb, kuhu ta kukub, nii et lumi oma külma waiba tema üle laotab.

Pöial-Liisikene ehmatas väga ära ja hakkas kartma, sest lind oli ju tema kohta, kes pöidla, pikune oli, väga suur, aga ta kogus siiski jälle julgust pani puuwillad tihedamalt pääsukese ümber, tõi weel oma tefi ja kattis sellega linnukese pääd.

Teisel ööl läts ta jälle alla, ja nüüd oli lind tõesti elus, kuigi weel jõuetu, nii et ainult filmapilguks filmi lahti teha ja Böial-Viisile otša waadata suutis, kes, et tal teist lampi ei olnud, kõdunenud puutuga tema kõrwal seisis.

„Tänan sind südamest, ja wäike, ilus laps!“ ütles talle haige lund. „Mul on nüüd hästi soe! Pea saan ma jõuu jälle tagasi ja wõin siis wäljas sooja päikese paistel ümber lennata.“

„Oh!“ ütles Böial-Viisi, „wäljas on väga külm, lund jajab ja külmetab! Jää oma soojale asemele, küll ma sind rawitsen ja hoian!“

Nüüd tõi ta pääsukesele lillelehega wett ja see jõi ja jutustas talle, kuidas ta ühe okaspõõsa küljes oma teisele tiiwale wiga teinud, mispärast ta mitte enam nii kärmesti lennata ei ole saanud, kui teised pääsukesed, kui need ära kaugele, soojale maale edasi lendasiwad. Wiimaks oli ta maha kukkunud, ja mis temaga weel edasi sündis, sellest ei teadnud ta midagi.

Terweks talweks jäi ta nüüd maa alla ja Böial-Viisi hoolitses tema eest kõige paremine ja armastas teda väga. Ei põlluhiiw ega mütt ei saanud sellest midagi teada, sest et nad waeft pääsukest sallida ei wõinud.

Niipea kui kewade tuli ja päike maapinna soojaks paistis, jättis pääsuke Böial-Viisiga jun alaga, kes nüüd augu lahti wõitis, mis mütt talwel oma ninaga oli teinud. Päike paistis lahkesti nende juurde alla ja pääsuke küsis, kas Viisite mitte ühes ei taha tulla, ta wõida ju tema selja pääl istuda, ja siis wõiwad nad wälja rohelistesse metsa lennata. Aga Böial-Viisi teadis, et wanal põlluhiiwel temast kahju on.

„Ei, ma ei tule!“ ütles Böial-Viisi.

„Siis ela hästi, ela hästi! Ja hää, armas tüdruk!“ ütles pääsuke ja lendas wälja päikese-paistele.

Böial-Viisi waatas talle järäle ja pisarad tuliwad talle silma, sest pääsute oli talle wäga armsaks jaanud.

„Kwiwiit, kwiwiit!“ Iaulis lind ja lendas rohelistesse metsa.

Böial-Viisi oli wäga kurb. Temale ei antud kunagi luba sooja päikese paistele minna. Wili, mis uende maja kohale põllule külwati, kaswis pikaks ja suureks; wäikesele tüdrukule, kes waewalt pöidla pikkune oli, oli see suur, läbitungimata mets.

„Suwe jooksul pead oma weimewakka täitma!“ ütles temale põlluhiir, sest nüüd wiimaks oli pikaldane mütt teda oma naeseks palunud.

Böial-Viisi pidi nüüd tetrama ja põlluhiir wöttis weel neli ämblikku abits, kes ööd ja päewa tetrama ja kuduma pidiwad. Igal öhtul tuli nüüd mütt neile küllalises ja kõweles ainult sellest, et, kui suwi mööda on läinud ja päike enam nii soojasti ei paista, siis tema Böial-Viisiga pulmi tahab pidada. Tüdruk ei olnud aga sugugi õnnelik, sest ta ei armastanud igawat, pikaldast mütti põrmugi. Igal hommikul, kui päike tõusis ja igal öhtul, kui see alla läks, läks ta nägemata uksest wälja läwe ette, ja nii kui tuul wiljapääd lahtu ajab, et ta sinist taewast näha wõis, mõtles ta sellepääle, kui walge ja ilus siin wäljas oleks, ja soowis nii wäga armsat pääsuteft jälle näha; aga see ei tulnud wist kunagi enam tagasi, see oli muidugi ära ilusasse, rohelistesse metsa lennanud.

Kui sügis kätte jõudis, oli ka Viisi weimewakk kõige sellega täidetud, mis lueks majapidamiseks tarwis läks.

„Nelja nädala pärast pead ja pulmad tegema!“ ütles talle siis põlluhiir. Aga Böial-Viisi nuttis ja ütles, et ta inetut mütti ei taha.

Tühi jutt!“ ütles põlluhiir, „ära ole kangekaelne, muidu hammustan ma sind oma walgete „hammastega.“

Nii pidivad siis ikka pulmad olema.

Mütt oli juba Pöial-Diisile järele tulnud.

„Sumalaga nüüd, selge päikesetiir!“ ütles ta, sirutas käed ülespoole ja läks ta wähe maad põlluhiire majast eemale, sest nüüd oli wili ära lõigatud ja ainult kuiwad kõrred katsiwad põldu. „Sumalaga, Sumalaga!“ ütles ta ja wõttis ühe punase lillese ümbert kinni, mis jääl lähedal kaswas. „Terwita armast pääsukest minu poolt, kui teda nägema juhtud!“

„Kiwiiit, kiwiiit!“ kõlas sellel samal siimapilgul tema pääkohal. Ta waatas üles — see oli pääsuke, kes just mööda lendas. Kui Pöial-Diisi teda nägi, sai ta wäga rõõmsaks ja jutustas pääsukesele, kui wäga wastu tahtmist ta müti omale mehels peab wõtma, ja et ta nüüd sügawal maa all peab elama, kuhu päewa-walgust ialgi ei paista.

„Nüüd tuleb külm talw,“ ütles pääsuke, „ma lendan ära soojale maale. Kas tahad minuga ühes tulla? Sa wõid julgesti minu selja pääl istuda! Lenda minuga ühes, ja magus, wäikene Pöial-Diisiken, kes ja minu elu päästsid, kui ma külmenult pimedas maamul-las puhkasin!“

„Jah, ma tulen sinuga ühes!“ ütles Pöial-Diisi, ja istus linnu selga, kuna ta ennast wõõga ühe tuge-wama sule külge kinni kõitis, et mitte kogemata maha ei libiseks.

Ja nüüd tõusis pääsuke temaga kõrgele õhusse, üle metsade ja järwede, üle kõrgete mägede, kus alati lumi läigib.

Wiimaks jõudsiwad nad soojale maale. Seal paistis päike heledamini kui siin, taewas oli poole kõr-gem ja kõigil pool kaswasiwad toredad wiinamarjad. Metsades kaswasiwad sitronid ja apelsiinid; mirdid ja muud ilusad lilled täitsiwad õhku oma lõhnaga. Aga pääsuke lendas ikka weel edasi, ja maakoht läks ikka ilusamaks ja ilusamaks. Taewasinise järwe ääres tore-

damate puude all oli walgest marmorist losj. Wiinapuud wäänlesiwad kõrgete sammaste ümber; nende sammaste otjas oli palju pääsukeste pesi, ja ühes pesas elas meie pääsuke, kes Pöial-Liisit kandis.

„Siin on minu maja!“ ütles pääsuke. „Dtsi sina ise enesele üks kõige ilusam lill wälja, sinna päale panen ma sinu maha, jääd oled ja nii õnnelik, nagu ja iganes soowida wõid.“

„Oh kui ilus!“ hüüdis Pöial-Liisi ja plaksutas oma wäikeste kätega.

Sääd oli ümberkukkunud marmorisammast maas, mis kolmeks tüükis katki oli läinud, nende wahel aga kaswasiwad kõige kaunimad walged lilled. Pääsuke lendas alla ja pani Pöial-Liisi ühe walge lille päale. Aga kes kirjeldab Liisi imestust? Keset selle lille sees istus wäikene mees, nii walge ja läbipaistew, nagu oleks ta klaasist olnud. Ülitore kuldne kroon oli tal pääs ja ilusamad tiivad õlade külles. Mees ise ei olnud suurem kui Pöial-Liisi. See oli lillede ingel. Sääd elas igas lilles kas wäikene mees ehk naene, see aga oli kõitide üle, nende kuningas.

Wäikene prints ehmatas kangesti pääsukest nähes, kes tema meelest nii suur oli. Kui ta aga Pöial-Liisit silmas, sai ta wäga rõõmsaks, sest see oli ju kõige ilusam neiu, keda ta seniajani näinud. Sellepärast wõttis ta oma kuldkrooni ja pani Liisi päha, küsis, mis tema nimi on ja kas ta tema abikaasaks tahab tulla, sest siis saab ta kõitide lillede kuningannaks.

Pöial-Liisi andis ilusale printsiile käe ja südame ja igalt lillelt tuli, kas mõni proua wõi härra wälja, nii et ime oli näha. Igaüks tõi Liisikesele kingitusi, aga kõige parem kõigest oliwad paar ilusaid tiibu, mis suure walge kärpse käest wõetud. Need kinnitati Liisile selja külge, ja nüüd wõis ta tema ühe lille päält teise päale lennata. Kõit oliwad selle üle wäga rõõmsad ja pääsuke istus ülewal omas pesas ja laulis neile midagi

ette, niihästi kui ta mõistis, aga jüdamest oli ta päris kurb, sest tema oli Pöial-Diisit väga armastanud, ja ei oles temast kunagi lahkuda tahtnud.

„Sinu nimi ei pea edespidi mitte enam Pöial-Diisi olema!“ ütles lillede ingel. „See on sinu kohta näotu nimi ja sina oled ometi nii ilus, kui keegi teine ei ole. Mina annan sulle nimeks *Maaja!*“

„Jumalaga, jumalaga!“ ütles pääsuke ja lendas jälle meie maale. Sääl oli tal väikene pesa selle maja akna küljes, kus see mees elab, kes muinasjuttusid kirjutab. Sellele laulis pääsuke oma „kwiwiit, kwiwiit“ ette. Sellest on siis see jutt tulnud.

VII.

Printses erne pääl.

Sord oli prints, see tahtis printsesi naieseks wõtta; kuid see pidi ta tõsine printses olema. Sääl reisis ta teiwes ilmas ümber, et niisugust leida; kuid ikka oli midagi selle wastu. Printsesijid oli küll igal pool küllalt; aga kas need õiged printsesid oliwad, seda ei wõinud ta mitte teada. Ikka oli midagi, mis mitte korras ei olnud.

Müüd tuli prints jälle kodu ja oli kurb, sest ta tahtis väga hää meelega üht tõsist printsesi naieseks saada.

Ühel õhtul tõusis raste äitesepilw üles; wälgu jugad sõhwiswad, müristas ja wihma woolas nagu oararrest, see oli nii õudne! Sääal koputati linna wärawa pääle ja wana kuningas läks ise lahti tegema. See oli üks printsjes, kes wäljas wärawa taga seisis. Kuid, oh Jumal, kuidas ta wälja nägi! Wesi woolas tema juuksetelt ja riietest alla; wesi woolas tema kinga ninadesse ja kanna juurest jälle wälja, ja ometi tõendas ta, et ta tõsine printsjes olla.

„Ja küll me seda juba teada saame!“ mõtles wana kuninganna. Kuid ta ei ütelnud midagi, läks magamise tuppa, tõstis kõik padjad woodist wälja, ja pani ühe erne woodi põhjo, siis wõttis ta katstümmend matratsi, pani need erne pääle ja siis weel katstümmend udusulgist patja matratside pääle. Nende pääl pidi nüüd printsjes öösi magama. Hommikul küsiti temalt, kuidas ta maganud olla.

Di, hirmus halvasti! ütles printsjes. „Bea-aegu terwel ööl ei saanud ma filmi kinni! Jumal teab, mis sääal woodis oli! Midagi kaledat oli minu külje all, nii et mu terve teha sinine ja kollane on! See oli hirmus.“

Nüüd tundsiwad kõik ära, et see tõsine printsjes oli, sest et ta läbi kahelümne matratsi ja kahelümne udusulepadja erne oma külje all ära oli tundnud. Prints wõttis teda naeseks, sest nüüd oli ta kindel, et ta tõsi printsjesi oli saanud; ja ernes pandi warakambriisse, kus teda weel praegu näha wõib, kui keegi mitte ära warastanud ei ole.

Waata, laps, see on tõe lugu!

VII.

Lendaw kohwer.

Listford oli üks kaupmees, kes nii rikas oli, et ta terve uulitsa ja pearegu weel ühe kõrwal tänawa taaldritega katta oleks wõinud. Kuid seda ta ei teinud, ta mõistis oma raha paremini tarwitada. Kui ta kolm krossi wälja andis, siis sai ta terve taaldri asemele. Kuid ta pidi siiski surema, ja tema poeg sai nüüd kõik selle raha ja elas lõbusalt, käis igal õösel näokatte pidudel, tegi paberi rahadest tuulelaewu, ja nii wõis raha juba kahaneda ja tegi seda ta.

Wiimaks ei olnud tal enam rohkem, kui paar krossi, paar tuhwlid ja üks wana õõkuub. Nüüd ei hoolinud sõbrad temast midagi; ainult üks nendest, keegi hääsüdamega inimene saatis talle ühe wana kohwri ja lastis ütelda: Paki siisje! Jah, see oli kaunis hää asi, kuid tal ei olnud midagi siisje pakkida, ja nii istus ta ise kohwrisse.

See oli aga iseäralik kohwer. Kui luku külge wajutadi, hakkas ta lendama. Ta tegi seda ja õuh! lendas ta läbi korpna wälja, üle linna, kõrgele üles pilwedesse, ilka kaugeemale ja kaugeemale.

Wiimaks jõudis ta türtleaste maale. Kohwri peitis ta metsa kuiwanud lehtede alla ära ja läts siis linna. Seda wõis ta wäga hästi teha, sest türtleased kandsiwad ju kõik, nagu temagi õõkuube ja tuhwlid. Sää! tuli talle üks naene wastu ja ta küsis: „Mis loss see siin linna lähedal on, mille aknad nii kõrgel on?“

„Sää! elab kuningas tütar!“ ütles naene, „talle on ettekuulutatud, et ta kord oma peigmehe pärast wäga õnnetuks saab ja sellepärast ei tohi nüüd ükski tema juurde minna, kui mitte kuningas ja kuninganna juures ei ole!“

"Täna!" ütles kaupmehe poeg ja läts siis metsa tagasi, istus oma kohvrisse, lendas sellega lossi katusse päale ja ronis läbi akna printsessi juurde sisse.

See lames sohva pääl ja magas; ta oli nii armas näha, et kaupmehe poeg teda suudlema pidi. Neiud ärkas üles ja ehmatas väga ära, kuid kaupmehe poeg ütles, et ta tütarlaste jumal olla, kes läbi õhu tema juurde on tulnud ja see oli neiule meeldim kuulda.

Sääl istusiwad nad nüüd üksteise kõrvas ja noormees jutustas neiule muinasjuttusi.

Jah, need oliwad väga ilusad jutud! Siis kosita printsessi ja see ütles kohe jah.

Aga teie peate laupäeval siia tulema, siis on kuningas ja kuninganna theeweeks minu juures. Nad saawad väga uhked olema, et ma tütarlaste jumala omale meheks saan. Aga muretsege selle eest, et teie neile midagi ilusat jutustada wõite, sest see on minu warematele lõbusaks ajawiiteks. Oma kuuleb häämeilga tõsiseid juttusid, kuid isa naljakaid, mille üle naerda wõib.

"Jah, mina ei too mingisugust muud mõrsejanki, kui ühe muinasjutu!" ja siis lahkusiwad nad, aga printses kinkis talle ühe kuldtükidiega kaunistatud mõõga, ja kuldtükka mõistis ta iseäranis osawasti tarwitada.

Nüüd lendas ta minema, ostis endale uue öökuue, lastis oma kohwri õige ilusti ära ehtida, läts ja istus siis metsa maha ja luuletas ühe muinasjutu. See pidi laupäewaks walmis saama ja see ei olnud nii kerge teha. Kui jutt walmis sai, waata, siis oligi just ka laupäew läes.

Kuningas, kuninganna ja terve õuefond oliwad printsessi juurde theeweele tulnud. Kui kaupmehe poeg nüüd kohwriga lennates tuli, wõeti teda lahkelt vastu.

"Kas wõite ühte muinasjuttu jutustada!" ütles

kuninganna, „niisugust, mis sügawa mõtteline ja õpetlik on!“

„Aga, mille üle ta naerda võib!“ ütles kuningas.

„Jah muidugi!“ ütles kaupmehe poeg ja jutustas järgmist:

„Ükskord oli üks puntar weemlitikkusi, kes oma suure sugu pääle ühted olivad. Nende esiisa, see tähendab suur mänd, millest iga üks wäitene osakene oli, seisib kui suur ja wana puu metsas. Tifud olivad kusgil truubi äärel tulecaua ja wana raudse posti wahel ja sellele jutustasiwad nad oma noorusest. „Jah, kui meie weel haljal oksal olime,“ kõnelesiwad nad, „siis olime meie tõesti haljal oksal. Igal hommikul ja õhtul jõime tiamanti theed, see oli kaste ja terve päew otja oli meil päik-se paiste, nimelt siis kui päikene paistis ja kõik wäikesed linnukesed pidiwad meile lugusid jutustama. Meie märkasime wäga hästi, et meie ka rikkad olime, sest lehtpuud olivad ainult suwel kaetud, kuna meie perekonnal wõimalik oli suwel ja talwel rohelisti riideid kanda. Ühel päewal aga tuliwad puuraiujud ja nüüd sündis suur muudatus, meie terve perekond killusladi ära. Esiosa sai suure, toreda laewa pääle päämasti koha, mis ümber maailma sõita wõis, kui ta seda tahtis. Teistele oksadele anti teised kohad, ja meil on nüüd ülesandeks, alama rahwa juures tuld põlema süüdata.“

„Mina tean teistsugust laulu laulda!“ ütles raudne pott, mille kõrwas tifud olivad.“ Seitsjaadik kui mina ilma walgust näinud olen, on mind palju kordasi kääritud ja keedetud. Mina muretsen kestwuse eest, ja o'en õigust ütelda esimene majas. Minu ainus rõõm on pärast jõmist puhtalt ja peenelt truubi äärel lamada ja seltsilistega mõistlikku juttu puhuda. Kui weepangi wälja arwan, kes wahest alla õue pääle võib minna, siis elame siin ühtealati kinniste uste taga. Meie ainus uudiste tooja on turukorm, kuid see kõne-

Ieb siis mässulifelt ja kihutawalt rahwast ja walitsusest.

„Nüüd kõneled ja aga liig palju!“ ütles tule-
raud, ja lõi wastu tulekiwi, nii et sädemed lendasiwad.

„Kas me enesetele mitte löbusat õhtut ei peaks tegema?“

„Jah, kõneleme sellest, kes kõige suuremast sugust
on!“ ütlesiwad weewlitifud.

„Ei, mina ei kõnele häameelega iseenesest!“ üt-
les sawipott. „Kõneleme midagi üleüldist. Mina
teen algust ja jutustan midagi; igakuks jutustab siis,
mis ta läbi elanud on! Kuulge siis! Läänemere
ääres saatsin ma oma nooruse ühes waitses perekonnas
mööda; toakraami poleeriti, põrandat pesti, ja iga
kõhe nädala tagast pandi uued eesriided üles!“

„Kui mõistlikult teie jutustate! ütles jöhwluud.
Kõhe wõib märgata, et naesterehwas jutustab; sellest
kuuldub midagi puhast!“

„Jah, seda on tunda!“ ütles weepang ja tegi ühe
hüppe, nii et nesi põrandale käis!

Pott kõneles edasi ja lõpp oli niisama sugune
kui algus.

Kõik taldrifud tirisesiwad rõõmu pärast ja jöhw-
luud tõmbas roheliisi peterseli lehti liiwaangust ja eh-
tis nendega potti, sest ta teadis, et ta teisi sellega
pahandas ja „kui mina teda täna ehin,“ mõtles ta,
siis ehib tema mind homme!“

„Mina tahan tantfida!“ ütlesiwad tuletangid ja
tantfisiwad.

„See kõik alam jodi!“ mõtlesiwad tifud.

Nüüd pidi theemasiin laulma, kuid wabandas end
fülmetamisega; ta wõiwat tema ainult keedes laulda,
kuid see wabandus oli ainult uhkuse pärast; tema tahtis
ainult jastke juures laua pääl laulda.

Ukna pääl oli roostetanud sulg, millega teenija-
tüdruk kirjutas. Tema juures ei olnud midagi tähele-
panemise wäärilist, ainult et seda liig sügawasse tindi-
potti oli kastetud, aga just selle pääle oligi ta uhke.

„Kui theemasiin laulda ei taha,“ ütles ta, „siis võib see ka jääda. Väljas puuris istub ööpik, kes laulda võib, tema ei ole küll midagi õppinud, kuid sellest ei taha meie täna õhtul suurt tähele panna!“

„Mina leiain selle väga sündmata olema,“ lausus theelatal, kellel kõõgilauliku amet oli ja theemasina poolwenda oli, „et võera linnu laulu kuulama peab. Kas see on ühtehoidmine? Ma palun turukorwi, selle üle otsust anda!“

„Ma wihaстан ainult!“ ütles turukorw, „ma wihaстан nii väga, nagu ükski seda arwatagi ei tea! Kas ei oleks palju mõistlikum, terwet maja ühekorraga õigele põhjale seada. Igaüks saaks siis omale paraja koha, ja mina võtaksin terve korralduse oma hoolde.“

„Jah, teeme kára! hüüdsiwad kõik tooris. Atiste läks üks lahti ja teenija tädrut tuli sisse; nüüd ei julgenud aga ükski enam niiskatadagi. Aga ei olnud potti olemas, kellel mitte oma wõimuse ja auu tundmuse ei oleks olnud. „Jah, kui ma tahtnud oleksin,“ mõtles igaüks, „siis oleks tõesti lõbus õhtu saanud!“

Tädrut wõttis weewlititud ja tõmbas tuld üles — Jumal hoidku, kuidas nad jädemeid pildusiwad.

„Nüüd võib igaüks näha, et meie esimesed olemel“ mõtlesiwad nad. „Misjugune hiilguš, misjugune walguš meie oleme!“ — ja nüüd oli see kustunud. Ja nüüd on ka minu jutt otsas.

„See oli ju ime tore muinašjutt!“ ütles kuninganna. Ma tunnen ennast waimus kõõki tiktude juurde tõmmatud. Ja nüüd pead sa meie tütre saama!“

„Jah muidugi!“ ütles kuningas, „esmaspäewa pead sa meie tütre saama!“ sest nüüd ütles ta temale kui tulewasele perelonna liikmele „sin.“

Nii oli siis pulmapäew kindlats määratud ja õhtul enne seda oli terve linn toredasti walguštatud.

„Mina pean omalt poolt ka ilustufels kaasa aitama!“ mõtles kaupmehe poeg, ja ostis rakketiši ja

kõiksugu tulewarki, pani seda oma kohwrisse ja lendas sellega õhku!

„Pauh!“ läks ta üles ja lastis säääl paukuwaid rakketiisi lahti.

Türklased hüppasiwad seda kuuldes, nii et neil tuhwlid ümber kõrwade lendasiwad. Sarnasid õhu nähtusi ei olnud nad weel ialgi näinud. Nüüd said nad aru, et see Türgi jumal ise oli, kes printsessi enesele pidi saama.

Miipea kui kaupmehe poeg oma kohwriga jälle metsa maha oli lastnud, mõtles ta: „Ma lähen õige linna ja küsin järele, kuidas minu tulewark ta wälja näitas.“ Wõib arvata, et tal selleks suur himu oli.

Oi, mis inimesed talle kõik jutustasiwad! Sga-üks, kelle käest ta aga küsis, oli seda ise wiisil näinud, kui suurepäraliselt oli see kõikide pääle mõjunud!

„Ma nägin ise oma silmaga Türgi jumalat!“ jutustas üks, „filmad oliwad tal nagu särawad tähed ja habe kui wahutaw wesi!“

„Ta lendas tulise mantli sees,“ teatas teine. Jah, need oliwad ilusad lood, mida ta kuulis, ja teisel päewal pidi tema pulm olema.

Nüüd läks ta metsa tagasi, et kohwrisse istuda, kuid kus see oli? Kohwer oli ära põlenud: üks tulewärgi säde, mis kohwrisse kukkunud, oli hõõgama jäänud ja nii oli terve kohwer tuhaks põlenud. Ta ei saanud enam lennata, ei saanud enam oma pruudi juurde minna.

See aga seisib terve päewa katusel ja ootas teda. Ta ootab praegu weel, kaupmehe poeg aga rändab ilma mööda ja jutustab muinasjuttusi, mis küll mitte nii ilusad ei ole, kui see, mida ta kuningale jutustas.

IX.

Mis rääkis terve pere?

Mis rääkis terve pere? Hakkame väitefest Mariast pääle ja kuuleme esiteks temast.

See sündis just Maria sündimise päewal, kui kõik tema väitefed sõbrad ühes temaga mängiswad. Marial oliwad ilusad riided seljas, mida wanaema temale enne surma oli kinkinud. Maria ees laua pääl oliwad mitmesugused mänguasjad: sin seisis kõõgikene, sääl wahtis hiilgawotes riietes pupikene, kes filmi pilgutas ja „oo“ kirjendas, kui temale käega pää pääle litsuti. Sellesama laua pääl oli ka raamat ilusate piltidega ja väiteste jutulestega. Kõigest sellest näitas aga see kõige paremi olema, et palju sündimise päewi läbi elada.

„Kui hää on ilmas elada!“ hõiskas wäike Maria. Selle järele kinnitas Beeter, wana, aga selle juures rõõmus mees, kes sellesamas majas elas, kus Mariagi, et elu on kõige imelikum nõiduslik muinasjutt.

Teises toas istusiwad kaks Maria wenda: noorem oli üheksa ja wanem üksteistkümmend aastat wana. Ka Maria wennad tõendasiwad, et neil wäga hää ilmas elada, kuid nende töö oli koguni ijesugune. Kuna Maria oma sõpradega einult mänguasjadega tegemist tegi, saatsiwad tema wennad järgmiste töödega oma aega lõbusasti mööda: Mad käiswad koolis, kus nende pääsiht selle poole oli pöördud, et kõige paremaid tunnistusi saada, et teiste kooliwendadega maadelda, riielda ja tülitfeda ning kõikidest teistest jõuu poolest üle olla; et talwel mööda jääd uistudega ajada ja suwel jalg-ratta pääl sõita; et lossidest, sildadest ja wangimajadest lugeda; et riiste käest Amerita maast ja selle ülesleidmisest kuulda. Ainult üks asi tegi teise poisi meele paha-

seks, nimelt see, et enne, kui tema suureks kaswab, on teistel juba kõik teada, mis tema ära on teinud, sest sellamal teel lootiski tema muinasjutu päätegelaseks saada, kui kõik tema teod salaja saavad hoitud. Elu ei ole muud, kui muinasjutt, millest igauks osa võtab.

Kõik see sündis kahes toas, kus lapsed mängisivad ja elasivad. Üleval teise korra pääl elas teine perekond, kus ka lapsed olivad. Aga ainult see wähe oli alumise ja ülemise perekonna wahel, et wiimases lapsed juba suureks olivad kaswanud: üks poeg oli sääl 17, teine 20 ja kolmas 25 aastat wana. Kõige wanem poeg oli juba ühe noore neiuaga ära kihlatud. Kõik kolm wenda olivad targad mehed ja tegiwad ainult seda, mis neile meeldis.

Edasi! Kõik wanad takistused kadugu! Kõik, mis ilmas on olgu selge ja arusaadaw! Beetril on õigus, et elu on kõige imelikum muinasjutt!" nii käis nende kolme wenna plüüe.

Isa ja ema, juba wanad ja elatanud inimesed, kes poegade kõnet kuulsivad, naeratasivad selle pääle ja ütlesivad: „Kui rumalad on noored inimesed! Elu ei ole sugugi nii, kuidas nemad arwawad. Elu on kentsakas ja ilus muinasjutt.“

Kõige ülema korra pääl elas Beeter, kellest meie juba eespool kuulsime. Tema oli küll aastate poolest wana, aga selle wastu oli tema oma mõtte poolest päris noor, ning alati oli tema rõõmsas tujus. Beetril oli wäga palju imelikka asju toas. Ühes nurgas seisis juur kapp, kus raamatud sees olivad; teises nurgas oli piltiteft terve torn ülesse seatud, mis toa laest kuni põrandani ulatas. Akna klaasid olivad punased ja kollased, nii et toas igakord iludus ja walguis walitses, ehk küll mõnikord wäljas ummine ilm oli. Suure klaasist kasti sees kaswasiwad haljad taimed. Kasti ühes nurgas seisis iseäraline weega täidetud nõuu, mille sees kuld kalad ujusivad, kes nii inimesele otša waatasivad,

nagu teats nad midagi, aga ei taha ainult seda wälja ütelda. Peetri tuba oli igal ajal, nii juwel, kui ta talwel, magusa lilledõhnaga täidetud. Talwel põles ahjus igapäew suur tuli, mille juures väga lõbus oli istuda ja kuulata, kuidas tema kohises ja prahsus. „See tuli tuletab minule wana ajalugu meelde,“ rääkis Peeter. „Ka Maria nägi unes tule läbi mitmejugu-
leid piltisid inimeste elust.“

Wäga rõõmus oli aga Peeter iseäranis siis, kui ta oma juurde noori külalisi kutsus. Ei, Peeter ei olnud seniajani weel kurwastanud. Kui kord, see sündis just esimesel uue aasta päewal, sai Peeter ometi kurwaks ja nuttis, öeldes: „Ei ole wõimalik ilma kurwastamata ilmas elada. Ka minul tuliwad raeked päewad kätte, kui kõik minu ümber tumedaks muutus. Müüd on minul just selge, et mida wanemaks saad, seda paremini näed, et elu ei ole mitte muud, kui kõige weidram muinasjutt.“

„Küll on ikka hää ilmas elada!“ hõiskas jälle wäitene Maria.

Seda rääkisiwad ta kõik poisid. Ka isa ja ema kinnitasiwad seda. Aga kõige rohkem hoidis selle poole Peeter. Peeter oli kõige wanem ja tundis kõige paremini nii iseennast, kui ka elu. Tema teadis palju ajaloolikku juttusid ja muinasjuttusid jutustada. Ikka ja ikka kinnitas Peeter ühte ja sedasama: „Elu on kõige tantsakam muinasjutt!“

